

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา
ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์

**BUSINESS DEPUTY DIRECTOR CHARACTERISTICS AS PERCIEVED
BY ADMINISTRATORS AND TEACHERS**

ธีระสิทธิ์ แสงขำ

THEERASIT SANGKHAM

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2545

ISBN 974-648-943-7

**BUSINESS DEPUTY DIRECTOR CHARACTERISTICS AS PERCIEVED
BY ADMINISTRATORS AND TEACHERS**

THEERASIT SANGKHAM

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN VOCATIONAL ADMINISTRATION
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2002

ISBN 974-648-943-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์
นักศึกษา	นายธีระสิทธิ์ แสงขำ
รหัสประจำตัว	42064145
ปริญญา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การบริหารอาชีวศึกษา
พ.ศ.	2545
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร ไชยะ
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร.รักเกียรติ แก้วจาง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัย ประมง และศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและอาจารย์ในสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมง กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ในสถานศึกษา สังกัดกองวิทยาลัยเกษตรและ เทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ จำนวน 246 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 50 คน ครู-อาจารย์ จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ทั้งหมด จำนวน 3 ตอน ได้แก่

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา
3. แบบสอบถามแบบปลายเปิดเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาคคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา พบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู-อาจารย์ ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ทั้ง 6 ด้าน มีระดับพึงประสงค์ มากทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ความสามารถในการทำงาน และด้านส่วนตัวและครอบครัว ตามลำดับ

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู-อาจารย์ ที่มีต่อผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถในการทำงาน และด้านส่วนตัวและครอบครัว มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์

Thesis Title	Business Deputy Director Characteristics as Percieved by Administrators and Teachers
Student	Mr. Theerasit Sangkham
Student ID.	42064145
Degree	Master of Industrial Education
Programme	Vocational Administration
Year	2002
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Somporn Chaiya
Thesis Co-advisor	Dr. Rakkiat Khewchamngong

ABSTRACT

The objectives of this study are twofold. First to study the opinion of administrators and teachers towards the desired characteristics of business deputy directors of Colleges of Agriculture and Technology and Fishery Colleges in Southern Thailand. Secondly to compare the opinions of administrators and teachers towards the desired characteristics of business deputy directors of Colleges of Agriculture and Technology and Fishery Colleges in Southern Thailand by using position and work experience as variables

A questionnaire was used to collect data from administrators and teachers at thirteen Colleges of Agriculture and Technology and two Fishery Colleges in Southern Thailand. In total 63 administrators and 191 teachers were questioned. The questionnaire contained three segments.

1. General data of the respondent (with a rating scale being used)
2. The opinion of the respondent about the desired characteristics of business deputy directors (with a rating scale be used)
3. Open ended questions for proposals about the desired characteristics of business deputy directors

The data were analyzed with SPSS/PC⁺ Percentage, arithmetic mean and standard deviation were calculated. A t-test was used to compare groups.

The results showed that all six studied desired characteristics were very important to both administrators and teachers. The most important were characteristics concerning personality, followed by morality, leadership, human relations, knowledge and last characteristics of private and family life.

There is statistically significant difference (at 0.05 level) between the opinions of the administrators and teachers concerning some desired characteristics of business deputy directors, namely personality, morality, leadership, knowledge and private and family life. There was no statistically significant difference for the desired characteristics concerning human relations.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.สมพร ไชยะ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ให้กำลังใจ และติดตามผลการดำเนินการวิจัยโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.รักเกียรติ แก้วจางง อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมที่กรุณา ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอบพระคุณคณาจารย์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบังทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ให้ประสบการณ์ กำลังใจ ความรัก ความเมตตากรุณา อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งความทรงจำตลอดไป

ขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจ เสนอแนะ ทางแก้ไข ปรับปรุง แบบสอบถาม และสละเวลาตรวจแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณ คุณสุภัตรา อุปวรรณ ที่กรุณาจัดกระทำข้อมูลสถิติให้กับการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่น้องและผู้ที่ไม่สามารถกล่าวนามได้หมดที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ จนสำเร็จ

ความดีและคุณประโยชน์อันที่จะพึงเกิดพึงมีขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ที่สั่งสอน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

ธีระสิทธิ์ แสงขำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	2
1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.6 ขอบเขตพื้นที่หรือสภาพทางภูมิศาสตร์.....	4
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ทฤษฎีหลักการที่เกี่ยวกับธุรกิจศึกษา.....	6
2.2 ทฤษฎีหลักการที่เกี่ยวข้องกับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา.....	15
2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร.....	20
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	74
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	74
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	77
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	84
บรรณานุกรม.....	86
ภาคผนวก.....	90
ภาคผนวก ก.....	91
ภาคผนวก ข.....	103
ประวัติผู้เขียน.....	115

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	แสดงหลักการพิจารณารูปของธุรกิจ.....10
2.2	แสดงข้อตกลงแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษากับการจัดการธุรกิจอื่น.....12
3.1	แสดงสถานศึกษา จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....50
4.1	แสดงจำนวนและคำร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....55
4.2	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านบุคลิกภาพ.....56
4.3	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านคุณธรรม.....57
4.4	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านความเป็นผู้นำ.....58
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์.....59
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน.....60
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านส่วนตัวและครอบครัว.....62
4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา.....63
4.9	แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ พึงประสงค์ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านบุคลิกภาพ.....64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.10 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ พึงประสงค์ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านคุณธรรม.....	66
4.11 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ พึงประสงค์ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านความเป็นผู้นำ.....	67
4.12 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ พึงประสงค์ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์.....	68
4.13 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ พึงประสงค์ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน.....	69
4.14 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ พึงประสงค์ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านส่วนตัวและครอบครัว.....	71
4.15 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ พึงประสงค์ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา.....	72

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจศึกษา มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์ในปัจจุบันมาก เพราะการที่มนุษย์ประกอบอาชีพ ประดิษฐ์คิดค้น วิธีการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมด้วยความราบรื่นนั้น จำเป็นต้องได้รับการอบรมสั่งสอนและปรับปรุงพฤติกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม หากมนุษย์เราไม่ได้เรียนหนังสือและเปลี่ยนพฤติกรรมแล้ว บางครั้งอาจไม่กล้าตัดสินใจในการประกอบอาชีพนั้น ๆ หรือไม่สามารทำงานร่วมกันหรืออยู่ร่วมกันในสังคมได้ เพราะไม่ทราบว่าต้องปฏิบัติอย่างไร ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงวัยเรียนหนังสือเด็กจึงต้องเข้าโรงเรียนเพื่อฝึกฝน อบรมให้เป็นผู้มีความรู้ เกิดทักษะ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและสังคม

มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่อาจแยกออกจากกันได้ ฉะนั้นจึงก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สมัยโบราณมนุษย์ล่าสัตว์มาเป็นอาหารโดยนำมาแบ่งกันหรือแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้ได้สิ่งของที่ต้องการมาบำบัดความต้องการ จะเห็นได้ว่า การดำรงชีวิตในสังคมโบราณนั้นไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและแย้งกัน ทั้งนี้เพราะเป็นสังคมเล็ก ๆ ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มขึ้นในขณะเดียวกันสังคมก็มีความเจริญขึ้นเรื่อย ๆ ความต้องการในสิ่งต่าง ๆ ก็เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ทำให้มนุษย์เริ่มรู้จักแบ่งงานกันทำตามความถนัด แล้วนำสิ่งของที่คนผลิตได้มาแลกเปลี่ยนกันจากสังคมเล็ก ๆ กลายเป็นสังคมใหญ่ ดังนั้น การทำงานของมนุษย์จึงต้องอาศัยความรู้ความสามารถและทักษะเฉพาะด้าน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ยังผลให้การจัดการศึกษาหรือการบริหารโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยวิธีการและกระบวนการทางธุรกิจ มาช่วยในการดำเนินการทางการศึกษา เพื่อให้ผลผลิตคือนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปจากโรงเรียนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป็นที่สังเกตว่า ความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับสังคมมนุษย์ในปัจจุบันเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการในสิ่งของและบริการต่าง ๆ มากขึ้นทุกวัน ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องพยายามคิดค้นประดิษฐ์สิ่งของและบริการแปลก ๆ ใหม่ ๆ ขึ้นมาสนองความต้องการ โดยอาศัยความรู้ความสามารถ และทักษะมนุษย์ เพื่อให้นักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตของโรงเรียนมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ความสำคัญของธุรกิจศึกษาที่มีต่อสังคม สรุปได้ดังนี้ คือ ทำให้ทรัพยากรบุคคลมีคุณภาพ เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ ประชาชนมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น สามารถเลือกประกอบอาชีพได้ถูกต้องเหมาะสม และอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยความราบรื่น

ซึ่งระเบียบกรมอาชีวศึกษา ว่าด้วยระเบียบการบริหารวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมง พ.ศ. 2541 กล่าวว่า ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายธุรกิจศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในฐานะผู้จัดการในการดำเนินงานเชิงธุรกิจ ตามศักยภาพของสถานศึกษาและปัจจัยแวดล้อม ภายนอกเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยมีอำนาจหน้าที่ในการ วิเคราะห์ แผนงาน โครงการ กำหนดโครงการเพื่อเสนอ อนุมัติ จัดการเกี่ยวกับปัจจัยในกระบวนการ ผลิตและจำหน่ายภายในฝ่ายและควบคุม กำกับดูแล งานวิสาหกิจสัมพันธ์ งานบริการและซ่อมแซม บำรุง เครื่องทุนแรงฟาร์ม งานฟาร์ม งานโรงงาน งานธุรกิจ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับ บัญชามอบหมาย

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยสังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรม สนใจ ที่จะศึกษาคณะคุณลักษณะผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ สังกัด กองวิทยาลัยเกษตรกรรม เพราะเห็นว่าผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ในการกำหนดคุณลักษณะผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน สำหรับผู้ช่วยผู้อำนวยการในด้าน การพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของผู้บริหาร และอาจารย์สามารถพัฒนา การบริหารได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดอาชีวศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาในสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมง ภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาในสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมง ภาคใต้

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและอาจารย์ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษาแตกต่างกัน

1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ ผู้วิจัยได้ยึดกรอบแนวคิดของ ยีคฟอง อินทโกษี (2537 : 7) และลีลา สุวรรณนิมิตร (2533 : 90) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารไว้ 7 ด้าน คือ

1. ด้านบุคลิกภาพ
2. ด้านคุณธรรม
3. ด้านความเป็นผู้นำ
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์
5. ด้านความรู้ความสามารถ
6. ด้านการปฏิบัติงาน
7. ด้านส่วนตัวและครอบครัว

โดยผู้วิจัยได้รวมเอาด้านความสามารถและด้านการปฏิบัติงานรวมกันโดยยึดกรอบแนวคิดดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ
2. ด้านคุณธรรม
3. ด้านความเป็นผู้นำ
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์
5. ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน
6. ด้านส่วนตัวและครอบครัว

1.5 ขอบเขตการวิจัย

มุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ จำนวน 13 สถานศึกษา

1.5.1 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ประกอบด้วย ตำแหน่ง จำแนกเป็น
 1. ผู้บริหาร
 2. อาจารย์

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ 6 ด้าน คือ

1. ด้านบุคลิกภาพ
2. ด้านคุณธรรม
3. ด้านความเป็นผู้นำ
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์
5. ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน
6. ด้านส่วนตัวและครอบครัว

1.5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ ที่สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 63 คน อาจารย์ จำนวน 685 คน รวม 748 คน

1.5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และ อาจารย์ ที่สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ จำนวน 13 สถานศึกษา จำนวน 259 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตาราง Krejcie and Morgan และเทียบบัญญัติไตรยางค์ตามสัดส่วนประชากรและสุ่มตัวอย่างง่าย

1.6 ขอบเขตพื้นที่หรือสภาพทางภูมิศาสตร์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย เฉพาะสถานศึกษาสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ กรมอาชีวศึกษา จำนวน 13 สถานศึกษา

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นที่ต้องการ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะประจำตัวของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาที่เป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา โดยพิจารณาได้จากผลการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยแยกเป็นคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ

1.1 ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นส่วนรวมของแต่ละบุคคล ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ และวัฒนธรรม

1.2 ด้านคุณธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ การเสียสละ การมีพรหมวิหารสี่ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น มีความยุติธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น และมองโลกในแง่ดีให้กิจกรรมต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จ

1.3 ด้านการเป็นผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นความสามารถในการจูงใจผู้อื่น โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ และอำนาจบารมี

1.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างมีศิลปะต่อบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพอันดีต่อกัน

1.5 ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการทำกิจกรรมต่างๆ บรรลุผลสำเร็จ และมีลักษณะที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร เช่นความตั้งใจในการปฏิบัติงาน

1.6 ด้านส่วนตัวและครอบครัว หมายถึงสภาพส่วนตัวของผู้บริหารที่ทำให้เกิดความคล่องตัวต่อการปฏิบัติงาน

2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายจัดการศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานการศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมง สังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรมภาคใต้

3. อาจารย์ หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมง สังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรมภาคใต้

4. กองวิทยาลัยเกษตรกรรม หมายถึง ส่วนราชการแบ่งตามระบบการบริหาร สังกัดกรมอาชีวศึกษา

5. ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกริเริ่มคิดของผู้บริหารและ อาจารย์ ต่อผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

6. ธุรกิจศึกษา หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทุนและสิ่งจำเป็นในการเอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรของโรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และ อาจารย์ ในวิทยาลัยสังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรมภาคใต้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบการศึกษาตามลำดับดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีหลักการที่เกี่ยวกับธุรกิจศึกษา
 - 2.1.1 วิวัฒนาการของธุรกิจศึกษา
 - 2.1.2 ความหมายของธุรกิจศึกษา
 - 2.1.3 ความสำคัญของธุรกิจศึกษา
 - 2.1.4 จุดประสงค์ของธุรกิจศึกษา
 - 2.1.5 ขอบข่ายของธุรกิจศึกษา
- 2.2 ทฤษฎีหลักการที่เกี่ยวข้องกับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา
 - 2.2.1 หน่วยงานในสถานศึกษา
 - 2.2.2 หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา
- 2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
 - 2.3.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
 - 2.3.2 คุณลักษณะด้านคุณธรรม
 - 2.3.3 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ
 - 2.3.4 คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์
 - 2.3.5 คุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน
 - 2.3.6 คุณลักษณะด้านส่วนตัวและครอบครัว

2.1 ทฤษฎีหลักการที่เกี่ยวกับธุรกิจศึกษา

2.1.1 วิวัฒนาการของธุรกิจศึกษา

การสอนธุรกิจได้มีการดำเนินการกันมานานแล้ว ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมาย อัมมูราปี ซึ่งกษัตริย์แห่งกรุงบาบิโลนได้โปรดให้ตราขึ้นเมื่อปีที่ 4000 ก่อนคริสต์ศักราช กฎหมายฉบับนี้ประเทศต่าง ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ และได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับ ต่อมาพวกนายช่างได้นำมาใช้สอนวิธีการค้าแก่เด็กที่เขาเลี้ยงไว้ นอกจากนั้นยังมีหลักฐานอ้างอิงอีกหลายประการ แต่ที่สำคัญคือหลักฐานพันธะสัญญาเดิมของชาวฮิบรูโบราณ ได้กล่าวถึงลักษณะภายในศาลการ

ในสมัยโบราณได้ทำกันในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร โดยมีการกำหนดไว้ในกฎหมายหนังสือพันธสัญญา ซึ่งเป็นสัญญาผูกมัดที่ทำกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง โดยนายจ้างต้องจัดหาอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับเทคนิคทางการค้าให้แก่ลูกจ้าง ด้วยวิธีเรียนที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ศิลปะการเขียนแบบนายจ้าง ซึ่งมีระบบการทำงานไม่เหมือนกัน ลูกจ้างจะใช้เทคนิคตามที่นายจ้างแนะนำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในขณะที่เดียวกัน นายจ้างก็ต้องช่วยดูแลและสนใจลูกจ้างด้วย แต่เนื่องจากได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตจากการผลิตแบบครอบครัวมาเป็นแบบโรงงาน จึงมีผลทำให้ความสำคัญของระบบการฝึกหัดงานลดลง และในขณะที่เดียวกันค่าจ้างก็ต่ำลงด้วย การศึกษาในสาขาวิชาซึ่งยังคงแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ ในยุโรปตอนกลาง ธุรกิจได้ขยายตัวและแพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวางทำให้พวกเขาได้เรียนรู้การค้าจากประสบการณ์เอง

ความแตกต่างระหว่างนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรมในยุคกลางยังแยกไม่ออก ร้านขายเหล็กได้ซื้อเหล็กที่ยังไม่หลอม หรือบางครั้งก็ขุดเอามาทำการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ แล้วขายให้กับลูกค้าของตน ส่วนพ่อค้ารายใหญ่ก็ส่งกองคาราวานของตนไปยังตะวันออกไกล เพื่อซื้อเครื่องเทศและสิ่งของอื่น ๆ พ่อค้าเหล่านี้ก็คือนักธุรกิจในปัจจุบัน ส่วนดินแดนอาณานิคมของสหรัฐอเมริกาที่มีนักธุรกิจประเภทนี้ไม่มากนัก กล่าวคือ ช่างทำรองเท้าก็ทำรองเท้าตามคำสั่งของลูกค้าและขายรองเท้าเหล่านั้นให้แก่ลูกค้าของตนด้วยเจ้าของฟาร์มที่อาศัยอยู่ในรัฐทางภาคใต้ของสหรัฐอเมริกาก็เป็นทั้งพ่อค้าและเกษตรกร บางคนก็เป็นเจ้าของเรือกำปั่น

การฝึกอบรมธุรกิจในสมัยอาณานิคมอเมริกา

ตามหลักฐาน ธุรกิจศึกษาได้เกิดขึ้นในอาณานิคมอเมริกาอย่างไม่เป็นทางการ กล่าวคือ มีการฝึกอบรมการเขียนหนังสือและคิดเลข แต่การฝึกอบรมความรู้เบื้องต้นทั้ง 2 สาขาดังกล่าวข้างต้น ยังไม่ถึงว่าเป็นจุดเริ่มต้นของธุรกิจศึกษา อย่างไรก็ตามวิชาบัญชีก็เป็นวิชาที่เคยสอนในโรงเรียนมัธยมของรัฐ ดังนั้น จึงน่าจะมีเอกชนเปิดสอนวิชาบัญชีและวิชาเขียนหนังสือโดยเฉพาะในเมืองใหญ่ ๆ ตามชายฝั่งทะเล แต่ส่วนใหญ่กลายเป็นการฝึกหัดและเรียนธุรกิจธุรกิจศึกษาในโรงเรียน (บัวผืน ศัสตราพฤกษ์. 2530 : 2-4)

โรงเรียนในสหรัฐอเมริกามีจำนวนมากพอเพียงกับความต้องการของชาวอเมริกัน จนกระทั่งเกิดสงครามกลางเมืองรัฐบาลจึงคิดให้ทุนสนับสนุนโรงเรียนของเอกชน ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับความสนใจจากนักเรียนลดลงด้วย ดังนั้น จึงต้องมีการโฆษณาแนะนำวิชาที่เปิดสอน เช่น วิชาตัวเลข เป็นต้น ซึ่งมีประโยชน์และช่วยแบ่งเบาภาระเนื่องจากทำให้ประหยัดเวลาในการเขียน แต่ได้เนื้อหาสาระที่สำคัญ ๆ อย่างครบถ้วน ตัวอย่าง อัยการและผู้พิพากษาซึ่งจะต้องบันทึกข้อความด้วยตนเอง หรือ การบันทึกรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและสภานิติบัญญัติ เป็นต้น ดังนั้น การที่โรงเรียนจะเปิดสอนวิชาต่าง ๆ ในสาขาธุรกิจ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงทั้งปริมาณและคุณภาพ เป็นที่น่าสังเกตว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาอันลักษณะการจัดธุรกิจศึกษาได้เป็นไปอย่างไม่เป็น

ทางการ การฝึกหัดงานเป็นไปอย่างใกล้ชิด เพราะจำนวนผู้ให้การฝึกอบรมต่อจำนวนผู้เข้ารับ การฝึกอบรมค่อนข้างต่ำ จึงสามารถให้ความรู้ทางด้านธุรกิจแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้อย่างเต็มที่ โดยใช้วิธีให้การฝึกอบรมในขณะที่ทำงานพร้อมกันไป นับว่าเป็นการให้การฝึกอบรมที่มี ประสิทธิภาพสูง ต่อมาได้มีการเปิดสอนโรงเรียนสอนภาคค่ำขึ้นตามเมืองใหญ่ ๆ เพื่อเป็นการ ส่งเสริมการสอนธุรกิจอย่างไม่เป็นทางการ วิชาต่าง ๆ ที่โรงเรียนเหล่านี้ได้บรรจุเข้าไปในหลักสูตร ได้แก่ การเขียน การบัญชี และเลขคณิต เป็นต้น

ธุรกิจศึกษา ได้รับการพัฒนามาตามลำดับในปี ค.ศ. 1870 ได้นำเอาพิมพ์ดีดเข้ามาสอน ในโรงเรียนเป็นครั้งแรก พิมพ์ดีดได้ช่วยให้งานธุรกิจในสำนักงานคล่องตัวขึ้น แต่เครื่องพิมพ์ดีด ในขณะนั้นมีเฉพาะตัวพิมพ์เล็กเท่านั้น จนกระทั่งปี ค.ศ. 1878 จึงได้มีการบรรจุตัวพิมพ์ใหญ่เข้าไป ด้วย ทำให้สามารถพิมพ์ได้ทั้งตัวพิมพ์เล็กและตัวพิมพ์ใหญ่ ในเครื่องเดียวกันเพียงแต่ผู้พิมพ์กดปุ่ม ยกเครื่องเท่านั้น นอกจากนั้นยังสามารถทำสำเนาได้อีกด้วย เครื่องพิมพ์ดีดได้รับการพัฒนาอย่าง สมบูรณ์ โดยได้ปรับปรุงระบบการพิมพ์โดยใช้นิ้วมือขึ้นในปลายศตวรรษที่ 19 ดังนั้น ทั้งพิมพ์ดีด และชวเลขจึงมีความสำคัญเพิ่มขึ้นและได้รับการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ต่อมาได้มีการนำเอาพิมพ์ดีด เข้ามาใช้กับงานในสำนักงานธุรกิจอย่างกว้างขวาง เพราะพิมพ์ดีดเอื้ออำนวยให้การทำงาน ในสำนักงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนอกจากนั้นยังเป็นการพัฒนาการทำงานธุรกิจ ในสำนักงานให้เกิดการคล่องตัวและทันสมัยด้วย กล่าวคือ องค์กรหรือหน่วยงานธุรกิจได้หันมา นิยมรับสตรีเข้าทำงานในหน่วยงานธุรกิจ โดยเฉพาะพนักงานชวเลข ดังนั้น บางโรงเรียน จึงเปิดสอนพิเศษให้แก่สตรีเรียนฟรี เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนในการเรียนวิชาชวเลข ซึ่งเป็นผลให้มีสตรีเป็นนักชวเลขตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้สตรีเข้าประกอบ อาชีพใหม่ นั่นคือ นักชวเลขและนักพิมพ์ดีด ปัจจุบันมีสตรีเป็นนักชวเลขประมาณ 99 % ของ นักชวเลขทั้งหมด การที่สตรีได้เข้าทำงานในสำนักงานในหน้าที่นักพิมพ์ดีดและนักชวเลข เป็นจำนวนมากนั้นถือว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของสังคม จากความเจริญรุ่งเรืองของ หน่วยงานธุรกิจ มีผลทำให้วิชาบัญชีกลับมามีความสำคัญต่อธุรกิจอีกครั้งหนึ่ง เพราะบัญชีมีความ จำเป็นต่อธุรกิจทางการควบคุมรายได้ของธุรกิจ ดังนั้นบัญชีกับธุรกิจจึงเป็นของคู่กันจะขาด เสียไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้องค์กรอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ และสถาบันการเงินจึงมีการติดต่อกันหลังจาก สงครามกลางเมืองสิ้นสุดลง ทำให้มีความต้องการผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการบัญชี เพิ่มขึ้น ประกอบกับรัฐบาลหันมาสนใจในการสร้างทางรถไฟและธนาคารจึงมีการพัฒนาบัญชีใหม่ เป็นผลทำให้การบัญชีมีความสับสนมากขึ้น ก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่นักบัญชีมือใหม่ ในการที่จะ เรียนรู้ศิลปะเกี่ยวกับงานของเรา เท่ากับเป็นการกระตุ้นให้คนสนใจเรียนธุรกิจศึกษามากขึ้น ในปี ค.ศ. 1890 การทำบัญชีก็ได้พัฒนากลายเป็นวิชาชีพหนึ่ง การฝึกนักบัญชี จึงเป็นภาระหน้าที่ของ วิทยาลัยธุรกิจ ผลจากการที่มีวิชาชีพนักบัญชีเกิดขึ้นนี้ ทำให้มีคนเข้าทำงานในหน้าที่เสมียนมากขึ้น อย่างไรก็ตามประวัติศาสตร์การพาณิชย์ ไม่ได้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของวิชาชีพ

ไว้เลย จึงสันนิษฐานว่า ครั้งหนึ่งเนื้อหาสาระที่สำคัญ ๆ ของวิชาบัญชีคงได้เคยสอนกันอย่างกว้างขวาง โดยสอนแทรกในสาขาวิชาธุรกิจที่ทำการสอนในโรงเรียนมัธยมเท่านั้น

2.1.2 ความหมายของธุรกิจศึกษา

ธุรกิจศึกษา (Business Education) มาจากคำว่า ธุรกิจ (Business) แปลว่า วิธีหาเงิน และ การศึกษา (Education) แปลว่า มีความรู้ความสามารถ

เมื่อนำมารวมกันเป็น “ธุรกิจศึกษา” หรือ “ธุรกิจการศึกษา” หมายถึง “การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทุนและสิ่งจำเป็นในการเอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรของโรงเรียน”

ตามความหมายของ ธุรกิจศึกษา ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความสามารถหลายด้าน เช่น ด้านบริหารบุคลากร การบัญชี งบประมาณ การวางแผน และการจัดการสำนักงาน เป็นต้น เพราะความรู้ทางด้านต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นสิ่งอำนวยให้ผู้บริหารโรงเรียน สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางด้านการบริหารงานของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

มีนักวิชาการหลายท่านได้พยายามให้ความหมายของคำว่า ธุรกิจศึกษา ดังนี้

Casey M. Leo ได้กล่าวว่าการศึกษาดังกล่าวถึงความรับผิดชอบในการจัดหาเงิน และสิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนการสอนในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของระบบโรงเรียน

Henry H. Linn ได้กล่าวว่าการจัดการเกี่ยวกับการคลัง การอำนวยความสะดวกและบริการอื่นที่จำเป็นในการสนับสนุนการดำเนินการ ของระบบโรงเรียน

จากความหมายของ ธุรกิจศึกษา ของนักวิชาการทั้ง 2 ท่านที่หยิบยกมากล่าวถึง ณ ที่นี้ได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการทางการเงินและปัจจัยอื่น ซึ่งจะเป็สิ่งทีเอื้ออำนวยให้การให้บริหารโรงเรียนของผู้บริหารประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

โดยทั่วไปแล้ว องค์การธุรกิจ มี 4 ประเภท คือ

1. องค์การเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิก ได้แก่ สมาคม สโมสร และพรรคการเมือง เป็นต้น

2. องค์การธุรกิจ ได้แก่ บริษัท ห้างหุ้นส่วน และธนาคาร เป็นต้น

3. องค์การเพื่อบริการ ได้แก่ โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น

4. องค์การเพื่อสาธารณชน ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม เป็นต้น

ส่วนคำว่า ธุรกิจ มีนักวิชาการบางท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

1. กมล ชูทรัพย์ (2513 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ธุรกิจ หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลร่วมกันทำการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าและบริการ เพื่อหวังผลกำไรและเสียดต่อการขาดทุน

2. Noah Webster (1980 : 254) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ธุรกิจ หมายถึง การจ้างหรือการประกอบอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิต โดยใช้กำลังคนและหวังผลกำไร

จากความหมายของคำว่า ธุรกิจ ดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ธุรกิจ เป็นการรวมตัวของบุคคลหรือคณะบุคคล เพื่อประกอบการผลิต และจำหน่ายสินค้าและบริการที่ผลิตได้ ไปยังผู้บริโภค เพื่อแสวงหาผลกำไร

ธุรกิจ มีหน้าที่ทำการผลิตสินค้าและบริการ และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่จำหน่ายสินค้าและบริการเหล่านั้นให้แก่บุคคลอื่นที่ต้องการ เพื่อหวังผลกำไร โดยมีการดำเนินงานทางการเงิน ทางด้านบุคลากร และทางด้านการบัญชี เป็นสิ่งเอื้ออำนวยในการดำเนินการผลิตและจำหน่าย ดังนั้น ในการประกอบธุรกิจขององค์กรต่าง ๆ จึงต้องมีการลงทุน เพื่อการผลิต การจำหน่าย และการให้บริการแก่ผู้บริโภคไม่ว่าจะประกอบการในรูปของธุรกิจหรือไม่ก็ตาม หลักในการพิจารณาว่า การดำเนินการนั้นอยู่ในรูปของธุรกิจหรือไม่ ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงหลักการพิจารณารูปของธุรกิจ

ข้อพิจารณา	ธุรกิจ	ไม่ใช่ธุรกิจ
1. การแสวงหากำไร	มุ่งหวังผลกำไร ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	ไม่มุ่งหวังผลกำไร แต่มุ่งหวังทางด้านมนุษยธรรมและให้บริการแก่สังคม
2. การบริหารการเงินและผลกำไร	นำผลกำไรมาขยายธุรกิจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อหวังผลกำไรเพิ่มขึ้น	นำผลตอบแทนที่ได้รับมาขยายกิจการให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อให้บริการแก่
3. การพึ่งตนเอง	ธุรกิจต้องพึ่งตนเองอยู่เสมอ เพราะเป็นการทำเพื่อประโยชน์แห่งตนหรือเครือข่ายได้จากเจ้าของหรือผู้ถือหุ้น	สังคมได้กว้างขวางยิ่งขึ้นต้องพึ่งบุคคลที่มีใจกุศล
4. เงินทุน	ถ้าต้องการเพิ่มทุน ก็กู้ยืมจากธนาคารหรือบุคคลภายนอก	ได้จากการบริจาคของผู้ที่มีใจกุศล หากต้องการเพิ่มทุน ก็ขอรับบริจาค ผู้ที่มีใจเมตตาโดยทั่วไปเพราะเป็นการทำประโยชน์เพื่อสังคม

ที่มา : (บัวฉิน ศัสตราพฤกษ์. 2530 : 6)

จากหลักในการพิจารณาดังกล่าวข้างต้น องค์กรเพื่อบริการจึงไม่ถือว่าเป็นองค์กรประเภทธุรกิจ เพราะเป็นองค์กรที่ดำเนินการเพื่อเป็นการให้บริการ มิใช่เพื่อหวังผลกำไรและในขณะเดียวกันก็เป็นการดำเนินการที่ไม่ต้องเสี่ยงต่อการขาดทุน รัฐบาลหรือบุคคลภายนอกที่มี

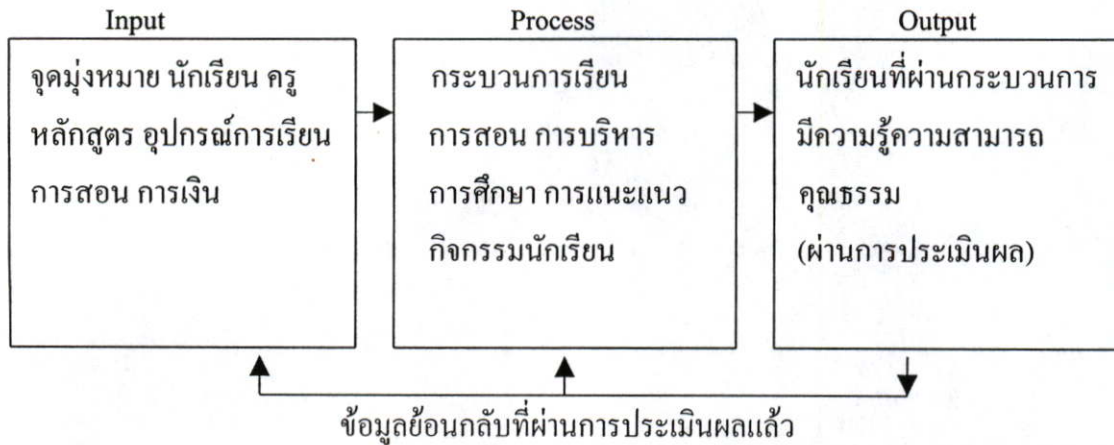
ใจกุศล จะเป็นผู้หาทุนมาอุดหนุนอยู่เสมอ เช่น โรงเรียนรัฐบาล วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย เป็นต้น ถึงแม้ว่าสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ เหล่านี้จะมีหน้าที่ในการให้การศึกษาอบรมแก่นักเรียน นิสิต และนักศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นการผลิตสินค้า (ทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ) และจำหน่ายสินค้า หรือรับเหมางานจ้างก็ตาม ไม่นับว่าเป็นองค์การประเภทธุรกิจ ยกเว้น โรงเรียนราษฎร์ วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยของเอกชนที่เจ้าของมิใช่มูลนิธิ หรือองค์การ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกและองค์การเพื่อสาธารณชน

โรงเรียน เป็นองค์การประเภทเพื่อบริการ มีหน้าที่ผลิตนักเรียน นิสิต และนักศึกษา ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการที่จะประกอบอาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษา เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ อันจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าให้ตนเองและประเทศชาติ ดังนั้น ในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องอาศัยหลักการบริหารมาช่วย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ หลักการบริหารดังกล่าว ได้แก่

1. ถือว่าบุคคลเป็นปัจจัยการบริหารที่สำคัญ
2. ใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่
3. ดำเนินการบริหารตามขั้นในการบริหาร
4. ผนึกกำลังเพื่อให้เกิดทีมงานของโรงเรียน (คณะครู – อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน)
5. ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

จากหลักการบริหารดังกล่าวข้างต้น ได้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารโรงเรียน ได้นำเอาวิธีการและกระบวนการประกอบการทางธุรกิจมาใช้ในการผลิตทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพ ปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้การประกอบการทางด้านธุรกิจประสบความสำเร็จ บัควิน ศัสตราพฤกษ์ (2530 : 14) ได้กล่าวว่า วัตถุดิบหรือส่วนที่ป้อนเข้าไป (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตหรือส่วนที่ปรากฏออกมา (Output) แต่การประกอบการทางด้านบริการ ซึ่งได้แก่ โรงเรียน จะทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และจริยธรรม เพื่อให้ผลผลิตออกมาเป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพออกสู่ตลาด หรือเรียกว่าผลผลิตทางการศึกษานั้นเอง เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาออกไปแต่ละระดับแล้ว ก็จะถูกส่งเข้าระบบเศรษฐกิจ โดยการประกอบอาชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้ แต่การอบรมสั่งสอนและปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียน จะได้ผลอย่างไรหรือไม่ และเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ นั่นจะเป็นข้อมูลย้อนกลับมาให้โรงเรียนแก้ไขปรับปรุงจุดมุ่งหมาย หลักสูตร ครู อาจารย์ นักเรียน สื่อการสอน และวิธีการให้การศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมต่อไป

วิธีการและกระบวนการผลิตของธุรกิจที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาหรือบริหารโรงเรียนนั้นเขียนเป็นรูปได้ ดังนี้

แต่การจัดการศึกษาหรือการบริหารโรงเรียนนั้นแตกต่างจากการจัดการธุรกิจอื่น ดังนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงข้อแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษากับการจัดการธุรกิจอื่น

ข้อแตกต่าง	การจัดการศึกษา	การจัดการธุรกิจอื่น
1. ความมุ่งหมาย (Purpose)	มุ่งพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม ยิ่งขึ้น	มุ่งหวังผลกำไร
2. บุคคลที่เกี่ยวข้อง (People)	ผู้รับบริการจากโรงเรียนหรือ สถานศึกษา คือ ผู้เยาว์	ผู้รับบริการจากธุรกิจ ได้แก่ ผู้ใหญ่ หรือบรรลุนิติภาวะแล้ว
3. กระบวนการผลิต (Process)	เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมและ กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนได้รับผลตามจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร	ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายเพื่อหวัง ผลกำไร
4. ผลผลิต (Product)	ได้แก่ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งยังคงสภาพเป็นเด็กอยู่ แต่เป็น เด็กที่มีคุณภาพดียิ่งขึ้น	ได้แก่ สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ แน่นอน ตามที่ผู้ผลิตตั้งเป้าหมาย เอาไว้ เพราะมีโอกาสเลือกวัตถุดิบ

ข้อแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษากับธุรกิจอื่นทั้ง 4 ประการดังกล่าวข้างต้น อาจเรียก
อีกอย่างหนึ่งว่า ข้อแตกต่าง 4 P'S

2.1.3 ความสำคัญของธุรกิจศึกษา

บัวผิน ศาสตราพฤกษ์ (2530 : 13) กล่าวว่า ธุรกิจศึกษา มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์
ในปัจจุบันมาก เพราะการที่มนุษย์สามารถประกอบอาชีพคิดค้นวิธีการผลิตสิ่งของเครื่องใช้
ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมด้วยความเรียบร้อยราบรื่นนั้น จำเป็นต้องได้รับการอบรม

ตั้งสอนและปรับปรุงพฤติกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม หากมนุษย์เราไม่ได้เรียนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแล้ว บางครั้งอาจไม่กล้าตัดสินใจในการประกอบอาชีพนั้น ๆ หรือไม่สามารถทำงานร่วมกันหรืออยู่ร่วมกันในสังคมได้ เพราะไม่ทราบว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงวัยเรียนหนังสือ เด็กจึงต้องเข้าโรงเรียน เพื่อฝึกฝนอบรมให้เป็นผู้มีความรู้ เกิดทักษะและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและสังคม

มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่อาจแยกออกจากกันได้ ฉะนั้นจึงก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ในสมัยโบราณ มนุษย์ล่าสัตว์เป็นอาหาร โดยนำมาแบ่งปันกันหรือแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้ได้สิ่งของที่ต้องการมาบำบัดความต้องการ จะเห็นได้ว่า การดำรงชีวิตในสังคมในสมัยโบราณนั้น ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและแย่งชิงกัน ทั้งนี้เพราะเป็นสังคมเล็ก ๆ ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันสังคมก็มีความเจริญขึ้นเรื่อย ๆ ความต้องการในสิ่งต่าง ๆ ก็เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ทำให้มนุษย์เริ่มรู้จักแบ่งงานกันทำตามความถนัด แล้วย่นำสิ่งของที่ตนผลิตได้มาแลกเปลี่ยนกันจากสังคมเล็ก ๆ กลายเป็นสังคมใหญ่ ดังนั้น การทำงานของมนุษย์จึงต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และทักษะเฉพาะด้าน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ยังผลให้การจัดการศึกษา หรือการบริหาร โรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยวิธีการและกระบวนการทางธุรกิจมาช่วยในการดำเนินการ การศึกษา เพื่อให้ผลผลิตคือนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปจากโรงเรียนสามารถประกอบอาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.4 จุดประสงค์ของธุรกิจศึกษา

บัวผิน ศัสตราพฤกษ์ (2530 : 17) ได้กล่าวว่า การดำเนินธุรกิจทุกประเภท จะต้องมีความมุ่งประสงค์เป็นของตนเอง ซึ่งความมุ่งประสงค์ในการดำเนินงานของธุรกิจแต่ละประเภทนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษาหรือการบริหาร โรงเรียนก็เช่นเดียวกัน จะต้องมีความมุ่งประสงค์เป็นของตนเอง ถึงแม้จะมีใช่เป็นองค์การประเภทธุรกิจก็ตาม แต่ก็ใช้วิธีการและกระบวนการผลิตของธุรกิจ และความมุ่งประสงค์ของการจัดการศึกษา หรือการบริหาร โรงเรียนนั้น ก็มักจะจะเป็นไปตามสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปแล้ว ความมุ่งประสงค์ของการจัดการศึกษา มีดังนี้

1. วางโครงการที่มีคุณค่าทางการศึกษาในโรงเรียนได้
2. นำความรู้ทางเศรษฐกิจการศึกษาและสถิติทางการศึกษามาใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนได้
3. ปฏิบัติงานธุรกิจในโรงเรียนได้
4. ควบคุมการดำเนินงานในโรงเรียนได้
5. ประเมินผลและติดตามผลการจัดการศึกษาในโรงเรียนได้
6. วิเคราะห์ปัญหาและผลงานเกี่ยวกับธุรกิจศึกษา และเสนอแนะวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

2.1.5 ขอบข่ายของธุรกิจศึกษา

ธุรกิจศึกษา เป็นการศึกษาถึงการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ (นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปสามารถเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้) ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องศึกษาวิชาธุรกิจศึกษา เพื่อจะได้นำเอาหลักการและวิธีการจัดการศึกษาไปใช้ในการบริหารงานธุรกิจโรงเรียนได้สำเร็จ

Casey M. Leo (1964 : 2-5) กล่าวว่า ขอบข่ายความรับผิดชอบของงานธุรกิจโรงเรียนของผู้บริหาร ควรมีดังนี้

1. งานงบประมาณ
2. งานคลัง
3. การเบิกจ่าย
4. งานพัสดุ
5. งานประกันภัย
6. งานดูแลรักษาอาคารสถานที่
7. งานซ่อมบำรุง
8. งานขนส่ง
9. งานบริการอาหาร
10. งานบริหารบุคลากร
11. งานคุมก่อสร้าง
12. งานรายการการเงิน
13. งานจัดการหนี้สิน
14. งานวิเคราะห์รายจ่าย
15. งานวางแผน

นอกจากนั้น Henry H. Linn (1956 : 6) ยังได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้บริหารงานธุรกิจในโรงเรียนว่าควรมี ดังนี้

1. สามารถเข้ากับบุคคลอื่นได้
2. ทำตัวเป็นบุคคลธรรมดา
3. มีความซื่อสัตย์ รักศักดิ์ศรี และมีความจริงใจ
4. มีความยุติธรรม และมีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น
5. มีความเป็นกลาง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง
6. มีความคิดริเริ่ม
7. เป็นผู้รับฟังที่ดี
8. เป็นผู้บริโภคที่ดี

9. เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์
10. มีอารมณ์ขัน
11. มีวาจาสุภาพ
12. มีจิตใจโอบอ้อมอารี

เนื่องจากขอบข่ายความรับผิดชอบของงานธุรกิจโรงเรียนได้ครอบคลุมงานทางด้านต่าง ๆ ใวกว้างมาก เพื่อให้มีผู้บริหารงานธุรกิจในโรงเรียนประสบความสำเร็จในการบริหารงานธุรกิจในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีคุณสมบัติตามที่ลืนนได้กล่าวไว้ข้างต้น หากขาดคุณสมบัติของผู้บริหารธุรกิจในโรงเรียน การบริหารงานธุรกิจในโรงเรียนของผู้บริหารอาจจะไม่ประสบความสำเร็จก็ได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2526 : 8) ได้สรุปไว้ว่า ขอบข่ายของวิชาธุรกิจศึกษาควรจะกล่าวถึงเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การวางแผนงานและโครงการ
2. การบริหารงานบุคคล
3. การจัดอาคารสถานที่
4. การบริหารและการจัดการ
5. เศรษฐกิจการศึกษา
6. การเงิน
7. การบัญชี
8. สถิติการศึกษา
9. การประเมินผลงาน
10. การศึกษาปัญหาทางธุรกิจศึกษาและวิธีแก้ปัญหา

2.2 ทฤษฎีหลักการที่เกี่ยวข้องกับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

ระเบียบบริหารกรมอาชีวศึกษา ว่าด้วยระเบียบการบริหาร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมง พ.ศ. 2541

2.2.1 หน่วยงานในสถานศึกษา ให้สถานศึกษาแบ่งหน่วยงานออกเป็นฝ่าย ดังต่อไปนี้
ฝ่ายจัดการศึกษา แบ่งออกเป็นงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. งานทะเบียน
2. งานหลักสูตรการสอนและประเมินผล
3. งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร
4. งานแนะแนวการศึกษา

5. งานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

6. งานฝึกอบรมและบริการวิชาชีพ

7. คณะวิชา

ให้สถานศึกษากำหนดให้มีคณะวิชาตามที่ได้เปิดสอนอยู่ในสถานศึกษานั้น

ฝ่ายบริการการศึกษา แบ่งออกเป็นงาน และศูนย์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. งานสารบรรณ

2. งานพัฒนานุเคราะห์

3. งานการเงิน

4. งานการบัญชี

5. งานพัสดุ

6. งานอาคารสถานที่

7. งานสวัสดิการพยาบาลและหอพัก

8. ศูนย์วิทยบริการ

ฝ่ายแผนงานการศึกษา แบ่งออกเป็นงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. งานวางแผนการศึกษาและงบประมาณ

2. ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ

3. งานวิจัยและพัฒนา

4. งานประชาสัมพันธ์

5. งานคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

6. งานผลิตผลการศึกษาและกิจกรรมสหกรณ์

2.2.2 หน้าที่และความรับผิดชอบผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

มีหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะผู้จัดการในการดำเนินงานเชิงธุรกิจ ตามศักยภาพของสถานศึกษาและปัจจัยแวดล้อมภายนอก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยมีอำนาจหน้าที่ในการวิเคราะห์แผนงานโครงการ กำหนดโครงการ เพื่อเสนอขออนุมัติ จัดการเกี่ยวกับปัจจัยในกระบวนการผลิตและจำหน่ายภายในฝ่ายและควบคุมดูแลงานวิสาหกิจสัมพันธ์ งานบริการและซ่อมบำรุงเครื่องทุนแรงฟาร์ม งานฟาร์ม งานโรงงาน งานธุรกิจและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ในกรณีที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ตามคำสั่งของผู้มีอำนาจแต่งตั้ง

ในกรณีที่สถานศึกษามีผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาไม่ครบตามฝ่าย ให้ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งควบคุมดูแลและรับผิดชอบงานของฝ่ายนั้น อีกหน้าที่หนึ่ง หรืออาจมอบหมายให้อาจารย์ คนใดคนหนึ่งทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและควบคุมดูแลรับผิดชอบฝ่ายนั้นได้

งานวิสาหกิจสัมพันธ์ มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

1. ประสานสัมพันธ์กับสถานประกอบการ และหน่วยงานภายนอกเพื่อแสวงหาความร่วมมือในการดำเนินงานฟาร์มและงานโรงงานในเชิงธุรกิจ ตลอดจนการประกอบการธุรกิจศึกษาต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ การลงทุน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การผลิต การจำหน่าย การบริการ ฯลฯ

2. รวบรวมข้อมูล ประมวลผลและบริการข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานฟาร์มและงานโรงงานในเชิงธุรกิจ ตลอดจนการประกอบการธุรกิจศึกษาต่าง ๆ ของสถานศึกษา

3. ประสานงานและจัดทำแผนการผลิตและจำหน่าย ของงานฟาร์มและงานโรงงานในเชิงธุรกิจ ตลอดจนการประกอบการธุรกิจศึกษาต่าง ๆ ของสถานศึกษาในรอบปีงบประมาณร่วมกับฝ่ายคณะวิชาและงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดทำสรุปผลเมื่อสิ้นปีงบประมาณ

4. ควบคุมดูแลรายรับ-รายจ่ายของงานฟาร์มและงานโรงงานในเชิงธุรกิจ ตลอดจนการประกอบการธุรกิจศึกษาต่าง ๆ ของสถานศึกษา

5. ติดตาม กำกับดูแล วิเคราะห์ประเมินผล การดำเนินงานฟาร์มและงานโรงงานในเชิงธุรกิจ ตลอดจนการประกอบการธุรกิจศึกษาต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

6. เสนอโครงการปฏิบัติงานตามลำดับชั้นรายงานการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามลำดับชั้นปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

งานบริการและซ่อมบำรุงเครื่องทุ่นแรงฟาร์ม มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

1. จัดระบบในการให้บริการและซ่อมบำรุงเครื่องทุ่นแรงฟาร์ม ตลอดจนการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องทุ่นแรงฟาร์มที่อยู่ในความรับผิดชอบ ให้อยู่ในลักษณะปลอดภัย สะอาด สะดวก ในการตรวจสอบและนำไปใช้ได้ตลอดเวลา

2. ให้บริการตรวจสภาพและซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องทุ่นแรงฟาร์มต่าง ๆ ทั้งของสถานศึกษาและรับจ้างบริการแก่บุคคลหรือหน่วยงานภายนอก

3. จัดทำประวัติการใช้งาน การซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องทุ่นแรงฟาร์มที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เป็นปัจจุบัน

4. จัดหาวัสดุอุปกรณ์ อะไหล่ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการให้บริการตรวจสภาพและซ่อมบำรุง

5. ประสานงานและให้ความร่วมมือกับคณะวิชา ศูนย์ และงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา

6. เสนอโครงการปฏิบัติงานตามลำดับชั้น

7. รายงานการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามลำดับชั้น
 8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย
- งานฟาร์ม มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้**

1. ประสานงานกับคณะวิชา ศูนย์ และงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการผลิตและจำหน่ายหรือบริการเพื่อจัดทำโครงการในเชิงธุรกิจ และพัฒนางานนั้นให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนนักศึกษา เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจทั่วไป
2. ร่วมกับหัวหน้างานพัสดุในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้วัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการในการดำเนินงานเชิงธุรกิจ
3. ควบคุม กำกับ ดูแลในการดำเนินงานการผลิตและจำหน่ายหรือบริการและแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้
4. จัดทำแผนการใช้แรงงาน กำหนดภาระกิจหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนที่อยู่ในความรับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ
5. ตรวจสอบและวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม และอาคารสถานที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา
6. จัดทำทะเบียนประวัติการใช้งาน การซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เป็นปัจจุบัน
7. ควบคุมดูแลฟาร์มและอาคารสถานที่ ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบ สะอาดและปลอดภัย
8. เผยแพร่ความรู้และวิทยาการต่าง ๆ จากการดำเนินงานแก่นักเรียนนักศึกษา เกษตรกร และประชาชนผู้สนใจทั่วไป
9. วางแผนและจัดระบบในการรับนักเรียน นักศึกษา เกษตรกร ตลอดจนประชาชนผู้สนใจทั่วไปเข้าฝึกงาน หรือศึกษาดูงาน
10. จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการดำเนินการผลิตและจำหน่ายหรือบริการ เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานฟาร์ม ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษายิ่งขึ้น
11. เสนอโครงการปฏิบัติงานตามลำดับชั้น
12. รายงานการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามลำดับชั้น
13. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

งานโรงงาน มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

1. ประสานงานกับคณะวิชา งานต่าง ๆ ในสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนการผลิตและจำหน่ายหรือบริการเพื่อจัดทำโครงการในเชิงธุรกิจ และพัฒนางานนั้น ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนนักศึกษา เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจทั่วไป
2. ร่วมกับหัวหน้างานพัสดุในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้วัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการในการดำเนินงานเชิงธุรกิจ
3. ควบคุม กำกับ ดูแล ในการดำเนินงานการผลิตและจำหน่ายหรือบริการ และแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้
4. จัดทำแผนการใช้แรงงาน กำหนดภาระกิจหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนที่อยู่ในความ รับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ
5. ตรวจสอบและวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งโรงงานและอาคาร สถานที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา
6. จัดทำทะเบียนประวัติการใช้งาน การซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ และ โรงงานที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เป็นปัจจุบัน
7. ควบคุมดูแลโรงงานและอาคารสถานที่ ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้อยู่ในสภาพที่เป็น ระเบียบ สะอาดและปลอดภัย
8. เผยแพร่ความรู้และวิทยาการต่าง ๆ จากการดำเนินงานแก่นักเรียนนักศึกษา เกษตรกร และประชาชนผู้สนใจทั่วไป
9. วางแผนและจัดระบบในการรับนักเรียน นักศึกษา เกษตรกร ตลอดจนประชาชน ผู้สนใจทั่วไปเข้าฝึกงาน หรือศึกษาดูงาน
10. จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการดำเนินการผลิตและจำหน่ายหรือบริการเพื่อเป็นข้อมูล ในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานโรงงาน ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษายิ่งขึ้น
11. เสนอโครงการปฏิบัติงานตามลำดับขั้น
12. รายงานการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามลำดับขั้น
13. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

งานธุรกิจ มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

1. ประสานงานกับคณะวิชา งานต่าง ๆ ในสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนการดำเนินธุรกิจและพัฒนางานนั้นให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนนักศึกษา เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจทั่วไป
2. ร่วมกับหัวหน้างานพัสดุในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้วัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการในการดำเนินงานธุรกิจ

3. ควบคุม กำกับ ดูแล ในการดำเนินงานธุรกิจ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้
4. จัดทำแผนการใช้แรงงาน กำหนดภาระกิจหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนที่อยู่ในความรับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ
5. ตรวจสอบและวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา
6. จัดทำทะเบียนประวัติการใช้งาน การซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เป็นปัจจุบัน
7. ควบคุมดูแลอาคารสถานที่ ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบ สะอาดและปลอดภัย
8. เผยแพร่ความรู้และวิทยาการต่าง ๆ จากการดำเนินงานแก่นักเรียนนักศึกษา เกษตรกร และประชาชนผู้สนใจทั่วไป
9. วางแผนและจัดระบบในการรับนักเรียน นักศึกษา เกษตรกร ตลอดจนประชาชนผู้สนใจทั่วไปเข้าฝึกงาน หรือศึกษาดูงาน
10. จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของงานธุรกิจ ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เป็นปัจจุบันและจัดทำรายงานเป็นประจำทุกเดือน
11. รวบรวมข้อมูล สถิติต่าง ๆ รายรับ – รายจ่าย ในการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานธุรกิจนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษายิ่งขึ้น
12. เสนอโครงการปฏิบัติงานตามลำดับชั้น
13. รายงานการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามลำดับชั้น
14. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

คุณลักษณะ (Characteristics) มีความหมายตามประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษาศาสตร์ของกรมวิชาการ (2521 : 33) หมายถึง ลักษณะอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้มีอยู่ในตัว มีหลายองค์ประกอบพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 (2533 : 116) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะว่า หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความคิดหรือลักษณะประจำ

การวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ใช้นั้นมี หกองค์ประกอบ ดังนี้คือ ลักษณะทางกาย ลักษณะทางสังคม ลักษณะทางสติปัญญา ลักษณะด้านบุคลิกภาพ ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และลักษณะของภูมิหลังทางสังคม Stogdill (1974 : 74 – 75) ส่วนสมพงษ์ เกษมสิน (2521 : 293 - 296) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็น

ด้านใหญ่ ๆ ที่ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านบุคลิกภาพ สำหรับวิจิตร วรตบวงกูร และสุพิชญา ธีระกุล (2523 : 74 - 75) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน โดยแยกเป็นห้าด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้และประสบการณ์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม และด้านสุขภาพอนามัย

คุณลักษณะที่ส่งผลให้ผู้บริหารประสบผลสำเร็จนั้น Shane and Wilder (1957 : 517 - 519) มีความเห็นว่าผู้บริหารควรมีคุณสมบัติส่วนตัวและคุณลักษณะด้านวิชาชีพดังนี้ คือ

1. ไม่เป็นคนหูเบา เชื่อง่าย ทำการตัดสินใจอย่างรอบคอบ
2. เป็นผู้มีความตั้งใจจริง
3. กล้าที่จะเผชิญปัญหา
4. สามารถสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นแก่ผู้ร่วมงาน
5. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่วิธีการที่ดีกว่า
6. สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเต็มที่
7. ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้
8. ทำงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา
9. เฉลียวฉลาด มีไหวพริบดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
10. มีอารมณ์มั่นคง
11. เป็นคนทันต่อเหตุการณ์
12. ทำงานอย่างมีหลักเกณฑ์
13. ปรับปรุงระเบียบวิธีการทำงานให้ทันสมัยและรัดกุม

การพิจารณาคุณสมบัติที่ดีของผู้บริหาร โรงเรียนหรือครูใหญ่นั้นมีหลายประการ สำหรับพนัส หันนาคินทร์ (2524 : 70 - 73) ได้แยกคุณสมบัติที่ดีของผู้บริหารไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. คุณสมบัติส่วนตัว
 - 1.1 มีสุขภาพดี
 - 1.2 มีความเฉลียวฉลาด
 - 1.3 มีอารมณ์มั่นคง
 - 1.4 มีความประพฤติดี มีคุณธรรมสูง
 - 1.5 มีความสามารถในการแสดงออกทางความคิด
 - 1.6 มีคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น ความไม่เห็นแก่ตัว ความรู้จักเกรงใจผู้อื่น ความมี

ไหวพริบ ฯลฯ

2. คุณสมบัติทางวิชาการ
 - 2.1 ความรู้ทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ทางด้านวิชาการทั่วไปและความรู้ทางด้าน

วิชาชีพ

2.2 ประสบการณ์และระดับความรู้

2.3 การฝึกอบรมในระหว่างประจำทำงาน

ส่วนสุรพันธุ์ ยันต์ทอง (2525 : 42 - 43) อ้างจาก อาษา เมฆสวรรค์. 2521 : 7 - 8)

ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหัวหน้าไว้ ดังนี้

1. มีความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบทันคน
2. มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่โลเล
3. มีความเด็ดเดี่ยวในการบริหารงาน
4. มีกำลังใจสูง
5. มีความสามารถที่จะศึกษาและเรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้โดยรวดเร็ว
6. มีความรู้และความสามารถในการบริหารงาน
7. มีความกระตือรือร้น
8. มีความสุภาพ เป็นมิตร เมตตากรุณาและเห็นอกเห็นใจ
9. มีศีลสัตย์ มั่นคง และเที่ยงธรรม
10. มีความสามารถที่จะนำและสอนคนอื่นได้
11. มีความศรัทธาต่องานและเพื่อนร่วมงาน

แนวความคิดดังกล่าวคล้ายคลึงกับ ชีระ รุญเจริญ (2521 : 239 - 240) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้นำ ดังนี้

1. มีความเฉลียวฉลาดและไหวพริบดี
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความเด็ดเดี่ยวในการบริหาร
4. กำลังใจสูง
5. ความสามารถที่จะศึกษาและเรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว
6. ความกระตือรือร้น
7. ความสุภาพ เป็นมิตรที่ดี เมตตากรุณา และเห็นอกเห็นใจ
8. ความรู้รอบด้าน
9. ความยุติธรรม
10. ความสามารถที่จะนำและแนะนำคนอื่นได้
11. ความศรัทธาต่องานและผู้ร่วมงาน

การบริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง ดังนั้น ผู้บริหารที่ดีจึงต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญหลายประการ ดังที่ อรุณ รักธรรม (2527 : 199 - 202) ได้เสนอไว้ คือ

1. ความรู้ คือ จะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ ยิ่งรอบรู้มากเพียงใด ฐานะแห่งความเป็นผู้นำก็จะยิ่งมั่นคงมากขึ้นเพียงนั้น

2. ความริเริ่ม คือ ความต้องการที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยไม่ต้องมีคำสั่ง และแสดงข้อคิดเห็นที่จะแก้ไขสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้นหรือเจริญขึ้น เป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่ผู้นำจะต้องมีและในการที่จะริเริ่มทำอะไรทุกอย่างนั้นจะต้อง “คิดก่อนทำ” เสมอ
3. ความกล้าหาญ คือ ลักษณะอาการที่ไม่กลัวต่ออันตราย ความลำบาก หรือความเจ็บปวดใด ๆ โดยสามารถควบคุมความกลัวไว้ได้
4. ความเด็ดขาด คือ ความสามารถที่จะตัดสินใจเด็ดขาดได้ทันที เมื่อตกลงสั่งการใด ๆ แล้วสั่งได้อย่างเด็ดขาด สั้น และชัดเจน
5. ความแนบเนียน คือ ความสามารถที่จะติดต่อเกี่ยวข้องกับ หรือมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยกิริยาอาการและวาจาที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยไม่ทำให้ผู้ที่เรติดต่อกับนั้นเกิดความกระด้างกระเดื่องหรือไม่พอใจแก่ตนได้
6. ความยุติธรรม คือ การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามความยุติธรรมและศีลธรรม วางตนเป็นกลางไม่เอนเอียงในการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษต่อผู้หนึ่งผู้ใด ความยุติธรรมที่กล่าวถึงนี้ คือ ความเที่ยงธรรมนั่นเอง
7. ท่าทาง คือ การแสดงออกซึ่งรูปร่างลักษณะของร่างกายที่ต้องประสงค์มีกิริยาอาการและเครื่องแต่งกายที่ถูกต้องเหมาะสม
8. ความอดทน คือ ความสามารถของร่างกายและความคิดจิตใจที่จะทนต่อการปฏิบัติกิจการหรือหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดที่สมเหตุสมผลให้ต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จได้
9. ความกระตือรือร้น คือ การมีใจจดจ่อที่ดีและมีความเอาใจใส่ต่อหน้าที่หรือกิจการที่จะต้องปฏิบัติอยู่เสมอ
10. ความไม่เห็นแก่ตัว เป็นการข่มหรือบังคับความ โลก ความหลงและความอยากได้ของตัวเอง เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมาและไม่ทำลายล้างผู้อื่น
11. ความตื่นตัว คือ ความระมัดระวัง ความสุขุมรอบคอบ ความไม่ประมาทไม่ยี่ดขาดทำอะไรทันทีทันควัน และมีความว่องไวปราดเปรียวอยู่เสมอ หรือไม่เป็นคนใจลอยหรือหลับใหล
12. คุณพินิจ คือ อำนาจแห่งความคิดที่สามารถจะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุต่าง ๆ อย่างถูกต้อง โดยชั่งน้ำหนักเหตุผลนั้น ๆ และสรุปเป็นข้อลงความเห็นหรือข้อตกลงใจอันเฉียบแหลมได้
13. ความสงบเสงี่ยม คือ ความไม่หือฮายโส ไม่จองหอง และไม่มี ความภูมิใจในสิ่งที่ไร้เหตุผล
14. ความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งประกอบไปด้วยความเมตตาปราณี ความกรุณา ความสงสาร และความเห็นใจผู้อื่น และในลักษณะที่ไม่เสียผลประโยชน์ของส่วนรวม

15. ความจงรักภักดี คือ สภาพหรือคุณสมบัติประจำตัวของการเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริต และซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่ ต่อรัฐ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีความจงรักภักดีต่อหมู่คณะหรือส่วนรวม

16. การสังคมนิยม คือ การมีบุคลิกภาพที่จะเข้าสังคมได้อย่างถูกต้องหรือปรับตัวเอง ให้คบค้าสมาคมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างถูกต้องแนบเนียน

17. การบังคับตัวเอง คือ การบังคับจิตใจโดยผ่านทางอารมณ์ ซึ่งรับมาจากประสาททั้งห้า เพื่อมิให้แสดงออก ซึ่งกิริยาอาการต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้อื่นได้

ผู้บริหารที่ปฏิบัติภารกิจของคนที่ดี มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม มนุษยสัมพันธ์ ส่วนลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่คตินัน สุนทร จันทรศรี (2530 : 140 – 141) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. มีความรู้ดี คือ

1.1 ความรู้ทั่วไป เหตุการณ์ปัจจุบัน เหตุการณ์สำคัญ สิ่งเหล่านี้ครูใหญ่ต้องเป็นผู้รอบรู้ เมื่อบุคคลอื่นพูดเรื่องอะไรขึ้นมา ครูใหญ่ต้องพอมีความรู้ความเข้าใจอยู่บ้างเป็นส่วนใหญ่ มิใช่ใครพูดอะไรขึ้นมาโดยมากครูใหญ่ไม่รู้อะไรอยู่เสมอ ๆ จะทำให้บุคคลอื่นขาดความเชื่อถือและ การมองโลกก็แคบ

1.2 ความรู้ในวิชาชีพครู งานสำคัญของครูใหญ่ คือการบริการการเรียนการสอน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ตัวครูใหญ่จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ เป็นอย่างดีในเรื่องเกี่ยวกับวิชาชีพครู จนสามารถแนะนำหรือสาธิตให้ครูผู้ได้ จึงจะเป็นที่ยอมรับของครูผู้น้อย

1.3 มีความรู้ในเรื่องการบริหารต่าง ๆ และงานธุรการของทางราชการเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องระเบียบแบบแผนและหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดไว้

2. มีลักษณะเป็นผู้นำ สามารถจูงใจผู้ร่วมงานให้ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มใจอย่างยิ่ง สามารถปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเชื่อถือเคารพรักใคร่และปฏิบัติตามอย่างเต็มอกเต็มใจ ลักษณะของผู้นำที่ดีมีดังนี้

2.1 เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นผู้นำของผู้ใต้บังคับบัญชา และในขณะที่เดียวกันก็เป็นครู ของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย

2.2 ฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีการปรึกษาหารือกันภายในหน่วยงานเสมอ

2.3 สามารถวินิจฉัยสั่งการได้เองเป็นอย่างดี ตัดสินใจโดยยึดหลักการและเหตุผล เป็นหลัก

3. มีบุคลิกภาพดี หมายถึง มีลักษณะภายนอกที่ดี ใครได้พบเห็นแล้วเชื่อถือรักใคร่ เช่น หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส วาจาไพเราะ มีอารมณ์ขันพอสมควร ร่างกายและเสื้อผ้าสะอาดอยู่เสมอ เป็นตัวอย่างแก่บุคคลอื่นได้

4. มีคุณสมบัติส่วนตัวและจิตใจที่ดี ได้แก่ ตรงต่อเวลา ไม่หุเบา มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำตนเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดี มีความคิดริเริ่ม กล้าแสดงออก กล้าเสี่ยง ยุติธรรม ซื่อตรง มีพรหมวิหารสี่ มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความหนักแน่น อดทน ไม่แสดงท่าทีเบื้อหน้า ไม่บันคาลโทสะ ชอบฟังมากกว่าพูด ช่างคิดช่างสังเกต ใจกว้าง เสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักให้อภัย ไม่สนใจคนประจบสอพลอ

5. มีความสัมพันธ์กับครูและชุมชนได้ดี

การเป็นหัวหน้าหรือผู้นำของกลุ่มนั้น จะต้องมีความสามารถหลาย ๆ อย่างที่เหนือสมาชิกในกลุ่ม ดังที่ อูทซ์ หิริญโต (2515 : 15 – 16) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นหัวหน้าคน ดังนี้

1. มีความสามารถในการเขียน การพูด และการพูดในชุมชน
2. มีความสนใจต่อทุกสิ่งทุกอย่างอย่างกว้างขวางพอ
3. มีความสามารถและมีศิลปะในการเกลี้ยกล่อม
4. มีความกระตือรือร้น
5. มีความอดทน มานะบากบั่น
6. มีความแข็งแรงทั้งทางกายและจิตใจ
7. มีความเด็ดขาด และ
8. มีความเยือกเย็น ถ่อมตัว

ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญในการควบคุมกำกับดูแลการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ประถม แสงสว่าง (2519 : 14 – 15) ผู้บริหารจึงต้องมีลักษณะที่ดีและเหมาะสม ดังนี้

1. มีใจกรุณา เห็นอกเห็นใจต่อครูและนักเรียน
2. มีมนุษยธรรมและใจเย็น
3. เป็นที่ไว้วางใจ เป็นที่เคารพนับถือ เป็นที่พึ่งในความดี ยุติธรรม สามารถช่วยแก้ปัญหา

ให้แก่ผู้ร่วมงานได้

4. มีความมั่นคง
5. มีความจำดี
6. มีจินตนาการดี และ
7. มีร่างกายแข็งแรง

สำหรับ สุวิทย์ บุญช่วย (2525 : 21 – 22) มีความเห็นว่า คุณสมบัติของผู้บริหาร ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ประการ คือ

1. คุณสมบัติส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นอาชีพใดก็ตาม ผู้ที่มีสุขภาพดีเป็นหลักประกันประการแรกในการทำงาน ครูใหญ่จะต้องทำงานหนัก ต้องมีความอดทนทั้งกายและใจ ถึงแม้จะมีความสามารถอย่างอื่นสูงสักเพียงใด แต่สุขภาพไม่ดีจะทำงานอย่างเต็มที่ไม่ได้ นอกจากนี้แล้วครูใหญ่ย่อมไม่มีปัญหาเรื่องการพูดและการฟังด้วย

ทางด้านจิตใจ ทางด้านสมอง ความเฉลียวฉลาดรอบคอบ คล่องแคล่วว่องไวทันต่อเหตุการณ์ หนักแน่นในการตัดสินใจ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเป็นผู้นำ

มีความประพฤติดี มีคุณธรรมสูง มีความเป็นผู้ใหญ่ เป็นที่รู้จักรับผิชอบ ใจกว้าง รู้จักเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทั้งนี้รวมถึงยอมรับเทคนิคใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน พร้อมทั้งจะรับการฝึกอบรม ซึ่งนำมาถึงความก้าวหน้าทางการศึกษา

2. คุณสมบัติทางด้านวิชาชีพ เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าครูใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นทั้งนักวิชาการและนักบริหาร จะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้ ฉะนั้นครูใหญ่จะต้องมีประสบการณ์ทางการสอนมากพอสมควร อย่างน้อย 2 – 3 ปี จะต้องมีความรู้ทางด้านวิชาการทั่วไป

ความรู้ทางด้านบริหารการศึกษา การแนะแนว การวัดผลและปัจจัยอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบ ปริญาบัตรอาจจะไม่เป็นเครื่องประกันว่าบุคคลนั้นมีความสามารถในการทำงาน แต่เป็นเครื่องประกันว่า ผู้นั้นได้ผ่านการศึกษอบรมทางด้านนั้น ๆ มาแล้ว

นอกจากนั้น Jacobson and Others (1973 : 40 – 44) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูใหญ่ไว้ที่น่าสนใจ 2 ประการดังนี้ คือ

1. คุณสมบัติทั่วไป

- 1.1 เป็นผู้มีความสามารถในการจัดองค์การและเป็นผู้บริหารที่มีทักษะ
- 1.2 บริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.3 เป็นผู้นิเทศหรือประสานงานการเรียนการสอน
- 1.4 มีความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบในการบริหาร
- 1.5 สามารถตัดสินใจได้อย่างฉับพลันและถูกต้อง รู้จักมอบอำนาจและ

ความรับผิดชอบแก่ผู้ที่เหมาะสม

นอกจากนี้ ครูใหญ่ยังต้องเป็นผู้จัดการที่ดี รู้รายละเอียดเกี่ยวกับการเงินที่จะใช้สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ รู้จักใช้อย่างประหยัด ดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนอย่างรอบคอบ

1. คุณสมบัติส่วนตัว

ครูใหญ่ควรมีความสามารถในด้านการสอนและการสาธิตการสอนได้และต้องเป็นผู้มีความรู้ทางการศึกษาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ยอมรับรูปแบบการสอนที่ดีอื่น ๆ มากกว่าที่จะยึดแบบที่ตนเองมีความชำนาญ

ครูใหญ่ต้องมีสุขภาพดี บุคลิกภาพดี พูดหรือฟังได้ชัดเจน มีสุขภาพจิตดี มีสติปัญญาสูง สามารถหาเทคนิคการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูง มีใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของคณะครูและเด็ก เป็นผู้มีความมั่นใจในตนเอง และมีอารมณ์มั่นคง นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรม ผู้บริหารโรงเรียนจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ให้เป็นคนทันสมัยอยู่เสมอ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะที่ดีและจำเป็นต่อผู้บริหารและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมาย จากความคิดเห็นของนักวิชาการดังกล่าว พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารมีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการส่วนตัวและครอบครัว ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

2.3.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

“บุคลิกภาพ” หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของพฤติกรรมบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นเป็นลักษณะที่แตกต่างอย่างเด่นชัด ระหว่างบุคคลนั้นกับสมาชิกของสังคม ซึ่งแต่ละคนก็มีลักษณะหลายอย่าง ไพบูลย์ ช่างเขียน (2516 : 173) และบุญส่ง นิลแก้ว (2521 : 1) ให้ความหมายในทำนองเดียวกันว่า “บุคลิกภาพ” หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เด่นประจำตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งได้รับอิทธิพลจากหลายด้าน เช่น ทางด้านพันธุกรรม ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้และวัฒนธรรม ประสมประสานกันเป็นพฤติกรรมที่มีระบบ แสดงออกมาเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละคน” บุคลิกภาพ จึงเป็นลักษณะอันเป็นส่วนรวมของบุคคล ซึ่งมีความสำคัญต่อบุคคลนั้นทั้งในด้านการงาน ชีวิตส่วนตัว และสังคมทั่วไป (อุทัย หิรัญโต. 2524 : 44)

จากความหมายของบุคลิกภาพที่กล่าวไว้ว่า พอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะรวมประจำตัวของแต่ละบุคคล ได้แก่ อุปนิสัย ท่าทาง การแสดงออก และการแต่งกาย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล

บุคลิกภาพเป็นพฤติกรรมของบุคคล ที่แสดงออกทางด้านท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด ความเฉลียวฉลาด รวมทั้งอุปนิสัย และกิริยามารยาท ส่วน กิติพันธ์ รุจิรกุล (2529 : 181) กล่าวถึงองค์ประกอบของบุคลิกภาพว่าประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 4 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย ได้แก่ ท่าทาง การแต่งกาย กิริยามารยาท และการพูด
2. ด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความเมตตา กรุณา

ความเสียสละ ความโอบอ้อมอารี ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ และความสามารถในการควบคุมอารมณ์

3. ด้านสติปัญญา ได้แก่ ความมีเหตุผล ความยังคิด ความรอบคอบ ความรู้ ความว่องไว กระฉับกระเฉง ความคิดริเริ่ม เป็นต้น

4. ด้านสังคม ได้แก่ ความมีวินัย ความร่วมมือกับคนอื่น และความสามารถในการเข้าสังคม

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่ผู้บริหารต้องเรียนรู้ และฝึกฝน เพื่อปรับปรุงตนเองนั้น สมพงษ์ เกษมสิน (2521 : 293 – 296) เสนอแนะไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพื้นฐานและประสบการณ์ (Background and Experience) ผู้บริหารที่ดีต้องมีความสามารถในการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการ วางแผน และต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงาน ทั้งยังต้องเป็นผู้ให้การฝึกฝนผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี

2. ด้านสติปัญญาและคุณภาพสมอง (Intellectual and Mental Qualities) แยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

- 2.1 ความสามารถทางด้านภาษา
- 2.2 ความสามารถทางด้านเหตุผล
- 2.3 ความสามารถจดจำ
- 2.4 ความสามารถทางด้านความรู้ทั่วไป
- 2.5 ความสามารถในการวินิจฉัย
- 2.6 ความสามารถในการยืดหยุ่น

3. ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย (Physical Attributes) ผู้บริหารต้องมีร่างกายสมบูรณ์จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหาร โดยเฉพาะเรื่อง

- 3.1 เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ร่วมงานว่าเป็นผู้เข้มแข็ง อดทน
- 3.2 เป็นผู้ที่ดึงดูดใจบุคคลอื่นหรือมีคุณลักษณะที่จะให้ผู้อื่นเชื่อตามได้
- 3.3 ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานได้

4. ด้านบุคลิกภาพและความสนใจ (Personality and Interests) หมายถึง ความสนใจ ความเชื่อมั่น เป็นผู้บรรลุนิติภาวะทางอารมณ์ มีระดับความปรารถนาสูงและมีความรับผิดชอบ บุคลิกภาพที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีพื้นฐานทางบุคลิกภาพที่ดีเป็นที่น่าประทับใจ สุรัสู สิลปอนันต์ (2527 : 39 – 40) กล่าวว่า อารมณ์ของผู้บริหารควรเป็นดังนี้

1. ความมุ่งหวัง ต้องมุ่งหวังที่จะเป็นนักบริหารระดับยอดให้ได้
2. ความกระตือรือร้น ต้องมีความกระหายที่จะใช้พลังและความสามารถทั้งปวงเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ
3. การยอมรับ ต้องยอมรับว่าการปฏิบัติงานต่าง ๆ มีอุปสรรคและถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาของชีวิต
4. ความเด็ดเดี่ยว มีความตั้งใจที่จะอุทิศเวลาเพื่อเป้าหมายของชีวิตและการงาน
5. การอุทิศตน ต้องอุทิศตนลงกระทำงานด้วยความรับผิดชอบ

อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2530 : 5) สรุปผลจากแบบสอบถามของผู้บริหารจากการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 42 คน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน เรียงตามลำดับความจำเป็น ดังนี้

1. ความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ใจกว้างทางความคิด
3. มีความเป็นประชาธิปไตย
4. มีความซื่อสัตย์
5. มีความอดทน
6. มีความหนักแน่นมั่นคง
7. มีเหตุผล
8. เป็นผู้เปิดเผย
9. มีความสุขุมเยือกเย็น
10. มีอารมณ์ดี
11. ชอบงานที่ท้าทายความสามารถ
12. มีความกระตือรือร้น
13. เป็นผู้มองโลกในแง่ดี
14. มีอุดมการณ์ในการทำงาน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ พฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. อากัปกริยา ท่าทาง และการแต่งกายดีเหมาะสมกับกาลเทศะ
2. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
3. มีความรับผิดชอบ
4. อารมณ์ดี และมีอารมณ์ขันในบางโอกาส
5. มีความอดทน อดกลั้น มีจิตใจที่เข้มแข็ง
6. พุดจาไพเราะ ถ้อยคำสุภาพน่าฟัง
7. มีความกระตือรือร้น
8. รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

ชนด์ ชุ่มจิต (2531 : 96) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ คุณลักษณะทุกอย่างทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งรวมอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำให้บุคคลนั้นแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ ผลวิจัยสอดคล้องกับ ชีตพงษ์ อินทโกษี (2537 : 86) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก

ยึดฟอง อินทโกษี (2537 : 97) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วยบุคลิกภาพประกอบคุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนตรงต่อเวลา และมีความกระตือรือร้น

ลีลา สุวรรณนิมิตร (2533 : 169) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลของรัฐ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากสามอันดับแรก ได้แก่ มีความกระตือรือร้น ในการทำงาน ตรงต่อเวลา ควบคุมอารมณ์ได้ดี

2.3.2 คุณลักษณะด้านคุณธรรม

ในด้านการบริหาร โรงเรียนนั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและปฏิบัติตามคุณธรรมนั้นอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ซึ่งเป็นเยาวชนและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

คุณธรรมเป็นพฤติกรรมสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงานนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 287) ยนต์ ชุ่มจิต (2524 : 35) และวีระ บำรุงรักษ์ (2523 : 131) กล่าวไว้คล้ายกันว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดี การทำความดี ละความชั่ว เพราะจิตรู้ว่า ความจริง ความดี ความงาม โดยได้ปฏิบัติจนเป็นนิสัยและเป็นสิ่งที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งถูกต้องดีงามของคนทั่วไป ส่วน กิรติ บุญเจือ (2519 : 87) มีความเห็นว่า “คุณธรรม หมายถึง ความเคยชินในการปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ตั้งรกรากข้ามกับกิเลส (Vice) ซึ่งได้แก่ ความเคยชินในการประพฤติผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง”

สรุปได้ว่า คุณธรรม คือ พฤติกรรมที่เป็นสภาพของคุณงามความดี ถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย และเป็นที่ยอมรับของสังคมว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม

คุณลักษณะอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารขาดเสียไม่ได้ คือ คุณธรรม พันธ์ หันนาคินทร์ (2529 : 208 – 215) ได้สรุปไว้ว่า ในการปกครองครูในโรงเรียนให้ได้ผลตามที่พึงปรารถนานั้น นอกจากครูใหญ่จะต้องมีลักษณะของผู้นำและมีคุณสมบัติของการเป็นครูใหญ่แล้วก็คือ การสร้างคุณธรรมและการปฏิบัติตัวให้เป็นไปตามคุณธรรมอันดีงามนั้น คือ

1. ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและความเป็นธรรม ปกครองคนโดยปราศจากความลำเอียง ด้วยอคติต่าง ๆ เช่น โลภะ โทสะ โมหะ
2. ตั้งอยู่ในพรหมวิหารสี่ คือ มีความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ครูใหญ่ควรมีน้ำใจนักกีฬาพอที่จะยอมรับความผิดพลาดโดยหน้าชื่นตาบาน ไม่แค้นตัว หรือยกความผิดพลาดไปให้คนอื่นและเมื่อประจักษ์ในความผิดพลาดนั้นแล้วก็หาทางแก้ไขต่อไป
3. ไม่ทำตัวเป็นเจ้าขุนมูลนาย มีความเป็นกันเองอย่างมีขอบเขตทั้งต่อครูนักเรียนและบุคคลทั่วไป มีความสุภาพอ่อนน้อมทั้งกายและวาจา รู้จักใช้คำพูดที่หวานหู

4. ยินดีรับฟังความคิดเห็นของครูน้อยด้วยความจริงใจ อย่าดูหมิ่นข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพราะอคติส่วนตัว

5. รู้จักให้กำลังใจแก่ครูน้อย ครูใหญ่จะต้องเป็นผู้คอยให้กำลังใจและกระตุ้นครูน้อย อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือความพยายามที่จะก้าวหน้าต่อไปในอาชีพของตนเอง

6. พยายามส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของครู แต่ทั้งนี้ครูใหญ่จะต้องนึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยเฉพาะการศึกษาของนักเรียนด้วย การส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของครูน้อยนั้น นอกจากจะสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อแล้ว การสอนให้รู้จักการทำงานทางด้านบริหารและงานธุรการ ก็จะเป็นเครื่องช่วยก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอีกส่วนหนึ่ง เช่นกัน เพราะเป็นการศึกษาจากประสบการณ์ตรงและเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถออกมาให้ประจักษ์ด้วย

7. หลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ในการทำงาน พยายามใช้เหตุผลให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะต้องรู้จักเก็บกอดอารมณ์อันไม่พึงปรารถนาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ครูใหญ่ควรจะต้องมีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ไม่แสดงความขุ่นมัวให้ปรากฏออกมานอกหน้าตามคำพังเพยว่า “น้ำขุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก”

8. รู้จักวางตัว รู้จักว่าอะไรสมควรอะไรไม่สมควร การกระทำอะไรให้พอดีนั้นเป็นสิ่งที่ยาก ถ้าครูใหญ่ปรึกษาหารือครูน้อยเกินไปก็กลายเป็นคนไม่มีความคิดเป็นของตนเอง ถ้าปรึกษาครูน้อยไปก็กลายเป็นนักเผด็จการ

9. รู้จักให้เกียรติครูน้อย ยกย่องในการอันควร ครูใหญ่จะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการฉีกหน้าครูน้อย โดยเฉพาะการตำหนิครูต่อหน้าคนอื่นนั้นเป็นการทำลายเกียรติของครูน้อยอย่างหนัก

10. พยายามรักษาผลประโยชน์ของครูน้อย ไม่ว่าจะผลประโยชน์นั้นจะเป็นด้านการเงินหรือชื่อเสียงเกียรติคุณก็ตาม ทั้งนี้ เพราะทุกคนย่อมจะรักษาผลประโยชน์ของตัวเองอยู่เสมอ โดยเฉพาะผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ ครูใหญ่จะต้องรู้จักการเสียสละให้แก่ครูน้อยในโอกาสอันควร เช่น ความคิด เวลา และกำลังงาน การเสียสละเหล่านี้เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์อันดีกับคณะครู ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมพกร่วมหมู่และกำลังใจที่จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคณะครูทั้งโรงเรียน

11. วางมาตรฐานในการทำงานให้แน่ชัด ว่าสิ่งที่เป็นเป้าหมายในการทำงานคืออะไร นโยบายของโรงเรียนคืออะไร มาตรฐานในการทำงานนั้นครูใหญ่จะต้องเป็นผู้แสดงให้ปรากฏชัดเป็นตัวอย่างต่อครูน้อย ตัวอย่างการทำงานครูใหญ่นั้นคือแบบอย่างที่ครูน้อยจะดำเนินตาม

12. ให้เวลาและโอกาสแก่ครูที่จะปรับปรุงตัวเองทั้งด้านอาชีพและด้านส่วนตัวภายใต้การแนะนำและดูแลของครูใหญ่ ครูใหญ่ควรมองครูน้อยในแง่ดีไว้ก่อน หากจุดด้อยและจุดเด่นของแต่ละคนเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมให้เขาได้รับความสำเร็จในชีวิตและการงานอันจะนำมาซึ่งความสำเร็จของส่วนรวมด้วย

คุณธรรมพื้นฐานสำหรับผู้บริหารนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 74- 75) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. มีเมตตา กรุณา ต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น
2. มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
3. ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ร่วมงาน
4. มีความยุติธรรม มีเหตุผล และวางตัวเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ
5. มีความรักและห่วงใยผู้ร่วมงาน
6. ประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานและผู้อื่น
7. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน่วยงานและต่อผู้อื่น
8. มองโลกในแง่ดี
9. ยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน

ส่วนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2530 : 4) ได้สรุปแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 42 คน มีความเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมสำหรับผู้บริหารที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน เรียงตามลำดับความจำเป็นดังนี้

1. มีความเสียสละ
2. จริงจังต่องานและจริงใจต่อผู้ร่วมงาน
3. มีความซื่อสัตย์สุจริต
4. ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
5. จริงใจในการทำงานและช่วยเหลือผู้ร่วมงาน
6. มีความตั้งใจในการทำงาน
7. มีความยุติธรรม
8. มีพรหมวิหารสี่
9. มีศีลธรรม
10. เข้าใจตนเองและผู้อื่น
11. เป็นที่พึ่งของผู้อื่น ได้

คุณธรรมที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังคมไทยนั้น ภิญญู สาธร (2523 : 352 – 354) มีความเห็น ดังนี้

1. มีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
2. มีความหนักแน่น ไม่หวั่นไหว รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย
3. มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคแก่ทุกคน
4. มีความซื่อสัตย์สุจริต
5. อ่อนหวาน นอบน้อม สุภาพ

6. อุดหนุนด้วยความเยือกเย็นต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตรทุกคน
 7. เป็นตัวอย่างที่ดีทุกด้านของผู้มีน้อย
 8. ละเว้นจากการประพฤติก้าว ซึ่งจะทำให้สังคมรังเกียจ ตามสภาพของวัฒนธรรมไทย
 9. ไม่ดูคำหรือกล่าวคำพรูสวาทใด ๆ ต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต่อหน้าคนอื่น
 10. รู้จักถนอมน้ำใจคน
- สำหรับกรมสามัญศึกษา (2526 : 183) ได้เสนอแนะหลักในการครองใจคนของผู้บริหาร

โรงเรียนมัธยมศึกษาไว้สอดคล้องกัน คือ

1. ยิ้มแย้มอยู่เสมอ
2. เป็นกันเองกับลูกน้อง
3. พูดน้อย ฟังมาก
4. พูดจาไพเราะ
5. ร่าเริงมีอารมณ์ขัน
6. มีพรหมวิหารสี่
7. ชมเชยเมื่อทำดี ตักเตือนเมื่อทำผิด
8. ใช้อำนาจโดยไม่ให้ผู้มีน้อยรู้ตัว
9. มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน
10. เห็นอกเห็นใจต่อผู้ร่วมงาน
11. มีความยุติธรรม ไม่มีอคติ
12. ไม่หุบปากฟังรายงานฝ่ายเดียว

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าคุณลักษณะด้านคุณธรรมที่สำคัญสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้ คือ

1. มีเมตตา กรุณา ต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น
2. มีความรัก ความห่วงใย ต่อผู้ร่วมงาน
3. เป็นที่พึ่งของคนอื่นได้เมื่อมีวิกฤตที่เป็นปัญหาต้องแก้ไข
4. ถือเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
5. มีความยุติธรรมในความเสมอภาคแก่ผู้ร่วมงานทุกคน
6. มีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อคนทั่วไป
7. ซื่อสัตย์สุจริต
8. รู้จักให้อภัย ไม่มีจิตใจอาฆาตพยาบาท
9. มีความเยือกเย็นและอดทนต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตร
10. มีความยุติธรรม มีเหตุผล และวางตัวเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ

อนันต์ มาสวัสดิ์ (2518 : 42) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูใหญ่ที่พึงปรารถนาตามทัศนะของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่าคุณลักษณะด้านคุณธรรมจัดอยู่ในลำดับแรก

ลีลา สุวรรณนิมิตร (2533 : 173) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลของรัฐ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จัดอันดับได้เป็นอันดับที่หนึ่งคือ ด้านคุณธรรม

ยึดพงษ์ อินทโกษี (2537 : 115) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดยะลา พบว่า ด้านคุณธรรมประกอบด้วย คุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ มีความเสียสละ ถือประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน

2.3.3 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ

เมื่อมีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน ผู้ที่มีคุณสมบัติและมีอิทธิพลเหนือคนอื่น ๆ คือ ต้องมีความสามารถสูง ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ได้ทุกสถานการณ์ จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความต้องการของตนได้ คนในกลุ่มเชื่อถือศรัทธาผู้นั้นก็จะเป็นผู้นำของกลุ่ม ดังนั้นผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของหน่วยงาน นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2534 : 95) มีความเห็นว่าผู้บริหารและผู้นำอาจจะเป็นคนคนเดียวก็ได้หรือจะเป็นคนละคนก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารที่ดีมักจะมีคุณสมบัติและลักษณะของผู้นำอยู่ด้วยเสมอ ผู้นำ จึงหมายถึง ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสูงและมีอิทธิพลต่อสมาชิกของกลุ่ม เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม และสามารถกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานและกลุ่มประกอบพฤติกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรได้ (สงวน สิทธิเลิศอรุณ. 2529 : 125) ส่วน สมพงษ์ เกษมสิน (2521 : 219) ให้ความหมายว่า เป็นการที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยการ โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ภิญโญ สาธร (2526 : 259) อุทัย หิรัญโต (2524 : 13) และ Daft (1988 : 368) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลในการจูงใจให้ผู้อื่นให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ Simon, Smithberg and Thompson (1970 : 103) ได้ให้ความหมายว่า ผู้นำ คือ บุคคลหนึ่งที่สามารถควบคุมให้ผู้อื่นร่วมกันดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้

จากการศึกษาความหมายของผู้นำ สรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจ มีอิทธิพลสามารถจูงใจให้สมาชิกของกลุ่มร่วมใจกันปฏิบัติงานในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย

คุณลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนั้น รุ่งทิวา จันทรจักร (2526 : 149) ได้ศึกษารวบรวมไว้ว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จนั้น

มีลักษณะของผู้นำ ดังนี้

1. ความสามารถในการจูงใจคน
2. ความสามารถในการตัดสินใจ
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีความขยัน ความเสียสละ ความกระตือรือร้นและความอดทน
5. มีความเป็นประชาธิปไตย
6. มีความฉลาดและไหวพริบดี
7. มีบุคลิกภาพดี

โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะที่ผู้ตามไม่มี วิจิตร อวระกุล (ม.ป.ป. : 247 – 251) กล่าวถึง คุณสมบัติที่จำเป็นในการเป็นผู้นำเพื่อประกอบการปฏิบัติ ดังนี้คือ

1. มีจิตสำนึกในเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงาน ผู้นำจะต้องมีจุดหมายในการทำงาน ทราบถึงงานในหน้าที่และทิศทางที่จะควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุจุดหมายหรือวัตถุประสงค์
2. ความเป็นเพื่อน ผู้นำต้องมีความต้องการมีเพื่อน คบเพื่อน เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เข้าใจถึงความรักและความเป็นเพื่อน
3. ความกระตือรือร้น ผู้นำต้องมีความกระตือรือร้นในการทำงานอยู่ตลอดเวลา ตั้งใจจริงที่จะรับภาระหน้าที่และทำงานด้วยความเต็มใจเสมอ
4. ความซื่อสัตย์ ผู้นำจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ตาม ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่เชื่อถือได้ทุก ๆ เรื่อง จึงจะได้รับความไว้วางใจและเชื่อมั่นว่า “ความซื่อสัตย์เป็นนโยบายที่ดีที่สุดในการทำงาน”
5. มีความฉลาดรอบรู้ ผู้นำมักจะมีสมองที่เฉลียวฉลาดอยู่ในระดับค่อนข้างสูงรอบรู้สถานการณ์ต่าง ๆ สามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานให้เข้ากับสถานการณ์อยู่เสมอ
6. มีความจริงใจในการทำงาน เป็นคนพูดจริง ไม่โลเล ท้อถอย
7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้นำต้องไม่หยุดคิดและไม่หยุดนิ่งในเรื่องการทำงาน แก้ปัญหาทางาน คิดสิ่งใหม่ ๆ คิดสร้างสรรค์ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
8. มีความศรัทธาเชื่อมั่น ผู้นำจะต้องมีความเชื่อมั่น รักและศรัทธาในงานที่ทำว่าเป็นสิ่งดี มีประโยชน์ เชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของผู้อื่น
9. มีเทคนิคในการทำงาน ผู้นำจะต้องไม่ทำงานอย่างธรรมดา ๆ ไปเรื่อย ๆ แต่จะต้องรอบรู้เทคนิควิธีที่จะทำให้งานบังเกิดผลดีสูงขึ้นตลอดเวลา

10. มีทักษะในการถ่ายทอด ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในการทำงานไปยังผู้ร่วมงาน มีความสามารถในการพูดและชี้แจงให้เกิดความเข้าใจ ถ่ายทอดความรู้ แนวความคิดไปให้ผู้ร่วมงานได้เข้าใจเป้าหมายและวิธีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันได้เป็นอย่างดี

11. มีความแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีอารมณ์มั่นคง เพราะจะต้องตรากตรำทั้งร่างกายและจิตใจในการนำผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จของงาน

12. มีความรัก หมายถึง ผู้นำต้องมีความรักผู้ร่วมงาน รักงาน รักการทำงาน รักความก้าวหน้า รักที่จะเห็นผลสำเร็จของงาน

13. มีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญในงานที่ทำ เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ร่วมงาน มีความสามารถในการพิจารณา ตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง มีความเชื่อมั่นในตนเอง

14. ความเสียสละ ผู้นำต้องมีความเสียสละอุทิศผลประโยชน์ส่วนตนให้กับส่วนรวม พร้อมทั้งจะอุทิศให้กับงานอย่างแท้จริง

15. ลักษณะออมชอม สร้างความสามัคคีกลมเกลียว นุ่มนวล ผ่อนปรน ละเอียดอ่อน ให้อภัยแก่กัน เข้ากันได้ ประสานกันได้

16. การจูงใจคน เป็นคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้นำจะต้องมีเพื่อจูงใจให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามให้ความร่วมมือ โดยใช้หลักจิตวิทยาผสมผสานกับอำนาจหน้าที่ที่ตนมีอยู่อย่างเหมาะสม จนเกิดความราบรื่น

17. ความกล้าหาญ ไม่ย่อท้อ เกรงกลัวต่อความลำบาก อันตรายความเจ็บปวดทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สามารถผจญและเผชิญต่องานโดยไม่เกรงกลัวต่อการต้านทานหรืออุปสรรคใด ๆ ที่มาขัดขวาง เพื่อนำทางไปสู่ความสำเร็จของงาน

18. ความแนบเนียน หมายถึง ความซื่อสัตย์ซื่อตรง แนบเนียนในการกระทำหรือดำเนินการต่าง ๆ ให้ความความราบรื่น ได้รับความสำเร็จในการดำเนินการติดต่อคบค้าสมาคมทั่วไป

19. ความเป็นธรรม การวางตนหรือการดำเนินการต่าง ๆ ด้วยความยุติธรรม มีศีลธรรม มีความเที่ยงธรรม ไม่ถือพรรคถือพวกจนขาดความยุติธรรม ให้ความเป็นธรรมเสมอหน้ากัน

20. ความอดทน กล่าวกันว่า ผู้นำจะมีเฉพาะความอดทนยังไม่พอ ต้องมีความอดกลั้นด้วย หมายถึง ความสามารถของร่างกายและจิตใจที่จะทนทานต่องานที่ตนรับผิดชอบจนกระทั่งไปสู่ความสำเร็จของงานอันเป็นจุดหมายปลายทาง

21. ความไม่เห็นแก่ตัว คือ การไม่เห็นแก่ความสุขและผลประโยชน์แก่ตนฝ่ายเดียว หรือทำให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์ ไม่เบียดบังผลประโยชน์ เอาเปรียบผู้อื่น โดยเฉพาะผลประโยชน์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ของส่วนรวม ประเทศชาติ

22. ความตื่นตัว ตื่นตัวแต่ไม่ใช่ตื่นตูม ผู้นำต้องตื่นตัว กระฉับกระเฉงต่อความเจริญก้าวหน้า ข่าวสาร ความเป็นไปของโลกและสังคม เพื่อจะบอกกล่าวหรือนำ บังคับบัญชาผู้อื่น ให้รู้หลบหลีก หรือรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้ทันการณ์ แต่ไม่ตระหนกตกใจจนอกสั่นขวัญแขวน

23. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น นับว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ ผู้ใดไม่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นผู้นำไม่ได้ ต้องเอาใจใส่ สนใจต่อความทุกข์สุขของเพื่อนมนุษย์ มีความกรุณาปรานี สงสาร อยากช่วยให้พ้นทุกข์ เห็นใจเข้าใจในปัญหาความทุกข์ยากของผู้อื่น

24. การถ่อมตน การรู้จักสงบเสงี่ยม ไม่หยิ่งยโส วางเชิงจองหอง ไม่เหิมเกริม เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งทำให้คนรัก คนนิยมมากกว่าคนเกลียด

25. การควบคุมตนเอง หมายถึง การรู้จักควบคุมอารมณ์ จิตใจให้อยู่ในอาการสงบปกติ ไม่แสดงอารมณ์เมื่อไม่พอใจ ไม่แสดงอาการโกรธ จนสังเกตเห็นได้ ทำก๊วย่นหรือชักสีหน้าไม่พอใจ

26. มีสังคมดี คือ การเข้าสังคมได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง เข้าวงไหนก็ได้ เข้าไปที่ไหนแจ่มใสรื่นเริงสนุกสนาน คนชอบอุปนิสัยใจคอ อยากเข้าหาพูดคุยด้วยเข้าได้ทุกวงการ

ภิญโญ สาร (2523 : 352 – 354) กล่าวว่า ในทุกสังคมหรือทุกหน่วยงานจะต้องมีผู้นำ และความสำเร็จของหน่วยงานย่อมบ่งบอกถึงความสามารถของผู้นำ ส่วนลักษณะที่ดีของผู้นำในสังคมไทย ได้แก่

1. ใจกว้าง ใจดี ไม่ตระหนี่ต่อการเลี้ยงดูและให้รางวัล
2. มีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ในสถานที่ สถานการณ์ และเวลาอันเหมาะสม

3. หนักแน่นไม่หุบเบา รับฟังจากทุกฝ่าย

4. มีความยุติธรรม และให้ความเสมอภาคแก่ทุกคน

5. ซื่อสัตย์ สุจริต

6. ตรงต่อเวลา

7. ขยันและอุทิศเวลาให้งาน

8. กล้ารับผิดชอบ

9. ความจริงใจในการพูดและกระทำทุกชนิด

10. อ่อนหวาน นอบน้อม สุภาพ

11. เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้น้อยอยู่เสมอ

12. รู้จักเลือกใช้คน

13. อดทนด้วยความเยือกเย็นต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตรทุกชนิด

14. ติดตามคำสั่งที่สั่งการไปแล้วอยู่เสมอ

15. ฉลาดที่จะกระตุ้นเตือนเมื่อผู้น้อยทำงานล่าช้าหรือผิดพลาด

16. หมั่นอบรมผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีความสามารถและรู้วิธีการปฏิบัติโดยเหมาะสม
17. ให้ผู้น้อยพบปะได้โดยง่าย
18. กินง่ายอยู่ง่ายไม่ถือตัว
19. ชมคนเป็น ขันชม
20. ไม่คู่ค่าหรือกล่าวพรูสวาทใด ๆ ต่อผู้บังคับบัญชาต่อหน้าผู้อื่น
21. รู้จักใช้อำนาจโดยไม่ให้ผู้อื่นรู้สึกถูกบีบบังคับ
22. ให้เกียรติเจ้าของความคิดหรือเจ้าของโครงการใหม่ ๆ เสมอ
23. ไม่โลเลเปลี่ยนใจง่าย
24. สั่งงานเป็น ถูกจังหวะ เหมาะกับคนที่รับงาน ไปปฏิบัติ
25. เป็นตัวอย่างที่ดีทุกด้านของผู้น้อย
26. รักษาระเบียบ ปฏิบัติงานตามข้อบังคับและกฎหมายโดยเคร่งครัดทุกโอกาส
27. มีความเด็ดขาด เด็ดเดี่ยว มั่นคง แน่นนอน
28. รู้จักถนอมน้ำใจคน
29. รู้จักสร้างและระวังรักษาบุคลิกภาพของตนอยู่เสมอ

เรื่องภาวะผู้นำมีผู้ทำการวิจัยไว้มากมาย Stogdill (1974 : 62 – 68) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำจากงานวิจัยหลายฉบับ ผลสรุปที่สำคัญมีดังนี้

1. บุคคลที่ดำรงตำแหน่งการเป็นผู้นำจะมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ มากกว่าส่วนเฉลี่ยของสมาชิกของกลุ่ม

- 1.1 สถิติปัญญา
- 1.2 การศึกษาเล่าเรียน
- 1.3 ความรับผิดชอบ
- 1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสังคม
- 1.5 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

2. บุคคลที่ดำรงตำแหน่งการเป็นผู้นำจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ มากกว่าส่วนเฉลี่ยของสมาชิกของกลุ่ม

- 2.1 รู้จักการเข้าสังคม
- 2.2 มีความคิดริเริ่ม
- 2.3 มีความเพียรพยายาม
- 2.4 รู้จักวิธีที่จะทำงานให้สำเร็จ
- 2.5 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 2.6 ตื่นตัวและหยั่งรู้สถานการณ์
- 2.7 มีความร่วมมือ

2.8 เป็นที่นิยมของปวงชน

2.9 มีความสามารถในการปรับตัว

2.10 มีความสามารถในการพูด

ลักษณะของผู้หน้าที่ดี ใช้เป็นแบบอย่างได้นั้น นพพงศ์ บุญจิตตราคุลย์ (2527 : 96) มีความเห็นว่า

1. ต้องเป็นผู้มีความสามารถ ซึ่งประกอบด้วยควมมีปัญญา ไหวพริบ การตื่นตัวทันต่อเหตุการณ์ การใช้เวลาและภาษาที่ถูกต้อง ความเป็นผู้ริเริ่มเป็นของตนเอง ไหวพริบ และความเป็นผู้มีการตัดสินใจปัญหาที่ดี
2. จะต้องเป็นผู้มีความสำเร็จ ความสำเร็จทางด้านวิชาการ แสวงหาความรู้ ความสำเร็จทางการเล่นกีฬา
3. จะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบ เขาจะต้องเป็นคนที่ยืนหยัดได้ มีความสม่ำเสมอ มั่นคง อดทน กล้าพูดกล้าทำ มีความเชื่อมั่นตนเอง และมีความปรารถนาที่จะเป็นเลิศหรือทะเยอทะยาน
4. จะต้องเป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วม ในด้านกิจกรรมสังคม ให้ความร่วมมือ รู้จักปรับตัว และมีอารมณ์ขัน
5. เป็นผู้มีความรู้ทางสังคม มีตำแหน่งเป็นที่รู้จักทั่วไป
6. รู้สภาพการณ์ รู้สภาวะทางจิตใจของคนระดับต่าง ๆ รู้ฐานะ ทักษะ ความต้องการและความสนใจของผู้ได้บังคับบัญชา รู้ในวัตถุประสงค์ขององค์การที่จะต้องทำให้สำเร็จ มีผู้กล่าวว่า ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักการเป็นผู้ตามที่ดีด้วย

เมื่อพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ของผู้นำแล้ว จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นในการเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีดังนี้

1. มีความสามารถในการจูงใจผู้อื่นให้คล้อยตามได้
 2. กล้าแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน้าผู้อื่นทุกโอกาส
 3. มีความเด็ดขาด กล้าตัดสินใจ
 4. สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ดี
 5. ปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ
 6. ทำตนให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป
 7. ดิชมผู้ได้บังคับบัญชาเหมาะสมกับสถานที่และโอกาส
 8. ให้โอกาสเพื่อนร่วมงานได้ปฏิบัติงานตามที่เหมาะสม
- ลีลา สุวรรณนิมิตร (2533 : 174) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลของรัฐ
- ยี่ดฟอง อินทโกษี (2537 : 112) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า เป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญเป็นอันดับสอง

ครูอาจารย์จากผลการวิจัยได้สอดคล้องกับซิดฟอง อินทโกษี (2537 : 116) วิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดยะลา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความเป็นผู้นำประกอบด้วยคุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ มีจิตใจกว้างขวาง สนับสนุนความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความกล้าในการตัดสินใจ มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นของคนต่อหน้าผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีและรู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์ และสอดคล้องกับ Nolte (1966 : 385 – 398) ได้เสนอแนะลักษณะของผู้บริหารที่สามารถทำงานได้ดีว่าควรมีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีวิธีการดำเนินงานอย่างฉลาด Jacobson , Lagsdon and Wiegman (1973 : 40-44) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูใหญ่ไว้ตอนหนึ่งว่าต้องมีความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบในการบริหารสามารถจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าอย่างฉลาดและสามารถตัดสินใจได้อย่างฉับพลันถูกต้อง

สมพงษ์ เกษมสิน (2523 : 293 – 296) มีความเห็นว่า ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของผู้นำที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับความสามารถในการวินิจฉัย เป็นความสามารถที่สำคัญของผู้บริหารที่ต้องขังใจ ใคร่ครวญ เกี่ยวกับการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นลักษณะที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้กับทุก ๆ คน แต่อาจสามารถสร้างสมขึ้นมาจากประสบการณ์ การเรียนรู้ และการทำงาน ต้องเป็นคนช่างสังเกต และวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นลักษณะพิเศษที่จะทำให้เป็นผู้บริหารที่เด่นและเป็นที่ยอมรับนับถือ (อ้างใน ลีลา สุวรรณนิมิต. 2533 : 174)

2.3.4 คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

ผู้บริหารที่สามารถทำงานให้บรรลุผลได้นั้น จะต้องพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ได้รับความร่วมมือ ความศรัทธา ความนิยม และการยอมรับนับถือจากบุคคลทุก ๆ ฝ่าย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นั่นก็คือ ผู้บริหารจะต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น “มนุษยสัมพันธ์” หมายถึง การครองใจคนเพื่อให้เกิดความพอใจ รักใคร่ ทำงานด้วยความเห็นใจพอใจและมีความสุข (วิจิตร อาวะกุล. ม.ป.ป. : 25) มนุษยสัมพันธ์จึงเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกในรูปของสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกันและให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสมวัตถุประสงค์ขององค์การทางการศึกษาที่ตนรับผิดชอบบริหาร ทั้งเกิดความพอใจและสบายใจในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน (ธีรวุฒิ ประทุมณพรัตน์. 2530 : 191 – 192) สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 ง : 2) ได้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ในทางการศึกษาว่า “เป็นกระบวนการในการจูงใจ

ให้คนปฏิบัติงานร่วมกัน และสมานสามัคคี โดยพยายามที่จะเข้าใจถึงคุณค่าของคนทุกคน ยอมรับในความเป็นมนุษย์ด้วยกันเคารพในความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น มีความต้องการที่จะทำงานร่วมกับบุคคลหรือหมู่คณะ โดยมีจุดหมายที่จะทำให้งานดำเนินไปด้วยดีและเกิดผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายเป็นที่ยอมรับร่วมกัน” ส่วนวิทยา เทพยา (2520 : 2) กล่าวว่า “มนุษยสัมพันธ์ เป็นศาสตร์และศิลปะในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่รักใคร่ ความร่วมมือ ความจงรักภักดี และความสำนึก คำว่า “มนุษยสัมพันธ์” นั้นยากแก่ให้คำจำกัดความที่แน่นอนได้ แต่โดยทั่วไปแล้วหมายถึงการปฏิบัติที่ผู้บริหารกระทำต่อผู้ใต้บังคับบัญชาสอดคล้องกับศีลธรรมและความเชื่อในสังคม” และKeith (1972 : 5) ได้ให้ความหมายว่า “มนุษยสัมพันธ์ หมายถึงการกระตุ้นหรือเร้าบุคคลในหน่วยงานเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสนองทั้งความต้องการส่วนตัว และหน่วยงานให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

จากความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ ศิลปะหรือวิธีการชนะใจคน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความสามัคคีในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นสิ่งจำเป็น เมธิปิลันธนาพันธ์ (2525 : 249) เสนอแนะวิธีสร้างและรักษามนุษยสัมพันธ์ ไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้พบง่าย ๆ ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน
2. ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ฟังที่ดี กระตุ้นหรือเร้าให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพูดออกมาได้หมดเปลือก
3. ช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ตัดสินใจด้วยตนเอง ปราศจากการบงการ
4. ยกย่องและให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานดีเด่น
5. กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำงานโดยมุ่งเป้าหมายเดียวกัน และให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบถึงผลงานหรือความก้าวหน้าของงานที่ทำอยู่เสมอ
6. ให้ความรู้และแนวทางการความรู้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
7. ต้องหมั่นศึกษาและรู้จักผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคล
8. ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสนใจมากขึ้น เน้นความสำคัญของงานแต่ละหน้าที่ ส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
9. ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกว่าตนมีความสำคัญ และผู้บริหารเห็นตนมีความสำคัญ แสดงความดีอกดีใจเมื่อกลับมาทำงานภายหลังการลาหยุดไป ตามทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชา
10. บริหารงานด้วยความเที่ยงธรรม เสมอต้นเสมอปลาย ปราศจากอคติ

มนุษยสัมพันธ์มีความจำเป็นต่อบุคคลทุกคน และมนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ พัฒนา และสร้างขึ้นได้ ดวงเดือน สุคนธมาลย์ (2530 : 50) ได้กล่าวถึงหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยให้เกิดความไว้นือเชื่อใจโดยการเข้าหาเขาก่อนให้เขาเห็นว่า เขาเป็นคนสำคัญ

2. แสดงความจริงใจบริสุทธิ์ใจต่อเขา
3. ไม่ติฉินนินทา วิพากษ์วิจารณ์
4. ยกย่องชมเชยตามแก่โอกาส
5. อย่าขัดท้อความผิดให้เพื่อน
6. ให้ความร่วมมือในการทำงานด้วยความจริงใจ
7. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน
8. มีความสุขุมเยือกเย็น หนักแน่น ไม่หุนเหิน เสมอต้นเสมอปลาย
9. ไม่ทำตนข่มเพื่อน
10. มีใจกว้างพอประมาณ รู้จักที่จะให้อภัย
11. พบปะสังสรรค์กับเพื่อนตามสมควร
12. ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ เมื่อเพื่อนได้รับความเดือดร้อน

ส่วนพฤติกรรมที่จำเป็นด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามที่สมบุรณ์ พรรณภาพ (2521 : 283) ได้ให้ทัศนะว่าควรประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้

1. ไบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส
2. การวางตนสม่ำเสมอ
3. รู้จักยกย่องชมเชยบุคคลอื่นในโอกาสอันเหมาะสม และแสดงออกด้วยความจริงใจ
4. รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและให้โอกาสคนอื่นได้แสดงความคิดเห็นของเขาได้

เต็มที

5. ความสามารถในการรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และสถานการณ์ทั่วไป ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

6. เป็นบุคคลที่เปิดเผย พูดตรงไปตรงมา เข้าใจง่าย
7. เป็นมิตรกับบุคคลทั้งหลาย วางตัวเป็นกันเองกับบุคคลทั่วไป

สำหรับวิทยา เทพยา (2520 : 159) ได้เสนอหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้อย่างน่าสนใจ

ดังนี้

1. รู้จักทักทายปราศรัยกับบุคคลทั่วไป ไม่มีอะไรดีเท่ากับใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน
2. รู้จักยิ้มกับบุคคลทั่วไป เพราะการยิ้มยอมทำได้ง่ายกว่าทำหน้าบูดบึ้ง
3. ให้เรียกชื่อบุคคล เพราะว่าไม่มีคำใดไพเราะเท่ากับชื่อของเขาเอง

4. แสดงความเป็นกันเอง และให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั่วไป
5. พยายามชอบและให้ความสนใจกับบุคคลทั่วไป
6. พูดและทำด้วยความจริงใจ ไม่แสวงทำ
7. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และเป็นที่ยกย่องของบุคคลทั่วไป
8. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
9. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
10. พร้อมทั้งจะให้บริการแก่ผู้อื่นอยู่เสมอ สิ่งที่เราช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ดี ตามทัศนะต่าง ๆ ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่สำคัญด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้

1. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม
2. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ได้อย่างราบรื่น
3. มีใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
4. ยกย่องผู้ที่ทำความดีตามโอกาส
5. ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้อื่น
6. ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานด้วยไมตรีจิต
7. เป็นผู้ที่มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติต่อผู้อื่น
8. เป็นผู้ที่ยิ้มแย้มมีอารมณ์แจ่มใส

กวี วงศ์พูน (2542 : 52) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การสร้างเพื่อนหรือหาเพื่อนที่ดี ที่รัก และไว้วางใจได้ เพื่อต้องการให้ช่วยเราในการทำงานด้วยความจริงใจ เต็มใจ จนงานที่เรารับผิดชอบบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับ นิธิสเฮาะ นิเงาะ (2539 : 91) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบท ตามความคิดเห็นของครูประถมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าระดับคุณลักษณะของหัวหน้าการประถมศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

ชิตฟอง อินทโกษี (2537 : 86) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีระดับดี พึงประสงค์มาก

เมื่อพิจารณารายชื่อที่มีระดับพึงประสงค์ สามอันดับแรก ได้แก่ ให้เกียรติ และเคารพสิทธิของผู้อื่นร่วมใจ ไจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยไมตรีจิต ทั้งนี้อาจเนื่องจากคุณลักษณะดังกล่าว ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นทำให้คนที่ปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้นพึงพอใจหรือเป็นที่ต้องการ ดัง Nolte. (1966 : 385 - 398) ให้ข้อคิดไว้ว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน ให้เกียรติผู้ร่วมงาน ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับ ชิตฟอง อินทโกษี (2537 : 118) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถม

ศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่า ด้านคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย คุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ให้เกียรติ และเคารพสิทธิของผู้ร่วมงาน ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยกย่องผู้กระทำดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และ ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยไมตรีจิต

2.3.5 คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

ความรู้ความสามารถมีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ งานในหน้าที่และส่งผลต่ออาชีพโดยตรง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2530 : 142 – 143) ได้สรุปความเห็นจากแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหาร โรงเรียนที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร มีดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. มีความรู้ก้าวหน้าทันเหตุการณ์
3. มีประสบการณ์ความสามารถ และความรอบรู้กว้างขวาง
4. มีความเฉลียวฉลาดและปฏิภาณไหวพริบ
5. มีความสามารถในการใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา
6. มีความรู้และทักษะเหนือชาวบ้าน

ส่วน สมบูรณ์ พรธนาภพ (2521 : 249) กล่าวว่า คุณสมบัติทางวิชาชีพนี้ หมายถึง คุณสมบัติทางวิชาการและความรอบรู้ในวิชาชีพที่จำเป็นต่อการบริหาร โรงเรียนแบ่งออกเป็น

1. ความรู้ทางวิชาการ ได้แก่
 - 1.1 การศึกษาวิชาการทั่วไป
 - 1.2 การศึกษาทางด้านวิชาชีพ
 - 1.3 การศึกษาให้เกิดความรอบรู้เชี่ยวชาญในแขนงวิชาที่ตนสนใจ

2. ประสบการณ์และระดับความรู้ หมายถึง การพิจารณาถึงเกณฑ์มาตรฐานสำหรับใช้ วัดระดับความรู้และประสบการณ์ในการทำงานของบุคคล ที่จะมาทำหน้าที่ในการเป็นผู้บริหาร โรงเรียน

พื้นฐานความรู้ที่จำเป็นของผู้บริหาร โรงเรียนนั้น ศิริวรรณ ศรีพหล และคณะ (2525 : 367) มีความเห็นว่า

1. มีความเข้าใจ เจตคติ และทักษะที่เหมาะสม อันเกิดจากการได้รับการศึกษาทั่วไป อย่างเพียงพอ การศึกษาทั่วไปที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ เจตคติและทักษะดังกล่าว ประกอบด้วย

ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และจริยธรรม ความสามารถในการคิดคำนวณ มีทักษะในการพูดและการเขียน มีรสนิยมทางศิลปะ ดนตรี และ วรรณกรรม เป็นต้น

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในสังคม

2. มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนเป็นอย่างดี

การบริหารงานที่สามารถดำเนินไปได้ราบรื่น และมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมหมายถึง สิ่งต่อไปนี้ คือ นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526 : 92- 93)

1. ความรู้ทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ในทางวิชาการศึกษาทั่วไป ความรู้ทางวิชาชีพและความรู้เชี่ยวชาญเฉพาะวิชา

2. ประสบการณ์และระดับความรู้ คือ เกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัดระดับความรู้และประสบการณ์ในการทำงานของบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียน

3. ครูใหญ่ต้องศึกษาหาความรู้ในระหว่างทำงาน หมายถึง การเป็นบุคคลที่มีความสนใจและความพยายามปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

จากแนวความคิดที่หลากหลายดังกล่าว สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถ ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. มีประสบการณ์ในการทำงาน

2. มีความรู้ดี

3. เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน

4. ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

คุณลักษณะที่ดีในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน จะส่งผลให้การบริหารงาน ประสบผลสำเร็จ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 3) กล่าวถึง มาตรฐานกำหนดตำแหน่งเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของหัวหน้าสถานศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะงานที่ปฏิบัติ

2. มีความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ฎ ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

3. มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

4. มีความเข้าใจนโยบายและแผนงานของกรม กระทรวงเจ้าสังกัด

5. มีความรู้ความเข้าใจนโยบายของรัฐบาล ปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

สำหรับ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2522 : 216 – 217) กล่าวถึง คุณลักษณะด้าน การปฏิบัติงานของผู้บริหารไว้ดังนี้

1. ริเริ่มและมีความคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ
2. ใจกว้าง
3. รู้จังหวะและเวลา
4. รู้ว่าอะไรรีบด่วนและไม่รีบด่วน
5. รับฟังและรู้จักเลือกความเห็นที่ดี
6. หนักเอาเบาสู
7. หนักแน่นอดทนไม่ทอดถอย
8. สามารถในการสร้างสรรค์
9. สามารถในการปรับปรุงงาน
10. รู้จักพิจารณาฟันฝ่าอุปสรรค

นอกจากนั้น Nolte (1966 : 385 – 398) มีความเห็นว่าคุณลักษณะที่เด่นช่วยให้ผู้บริหาร มีความสามารถ ทำงาน ได้ดี ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. มนุษยสัมพันธ์
2. มีใจกว้าง
3. มีวิธีดำเนินงานอย่างฉลาด
4. มีความเป็นประชาธิปไตย
5. มีความสามารถในการแก้ปัญหา
6. เป็นที่ศรัทธาของคนทั่วไป
7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. ขอมรับในความผิดพลาด
9. มีความมั่นใจ มีอารมณ์มั่นคง
10. ตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน ของผู้บริหารน่าจะมีคุณลักษณะดังนี้

1. ริเริ่มอย่างสร้างสรรค์ และมีแนวคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ
2. นำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน
3. สามารถแยกแยะได้ว่างานอะไรรีบด่วนและไม่รีบด่วน
4. ตั้งใจจริงในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
5. มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดี
6. เป็นคนทันต่อเหตุการณ์

7. เป็นคนมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา
8. มีใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
9. ให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ
10. มีความสามารถปรับปรุงงานอย่างมีประสิทธิภาพ
11. มีความอดทน หนักเอาเบาสู้
12. เป็นที่ศรัทธาของผู้ร่วมงาน

ยึดฟอง อินทโกษี (2537 : 86) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ความสามารถ มีระดับที่พึงประสงค์มาก เมื่อพิจารณารายละเอียดที่มีระดับพึงประสงค์มาก สามอันดับแรก ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วม มีความรู้ความสามารถในการวางแผน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการวิเคราะห์แผนงาน โครงการ กำหนดโครงการเพื่อขออนุมัติในฝ่ายที่รับผิดชอบ จึงต้องมีความรู้ในการวางแผนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนที่จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับยึดฟอง อินทโกษี (2537 : 93) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถประกอบคุณลักษณะย่อยตามลำดับ ได้แก่ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความรู้ความสามารถในการวางแผน

2.3.6 คุณลักษณะด้านส่วนตัวและครอบครัว

ผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ด้านส่วนตัวและด้านครอบครัว เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในทุก ๆ ด้าน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องอุทิศเวลา กำลังกาย กำลังความคิด กำลังทรัพย์และชีวิตส่วนตัวเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความพร้อมในด้านสภาพร่างกาย จิตใจ และความมั่นคงของครอบครัว จะเห็นได้ว่า ความพร้อมด้านส่วนตัวและครอบครัวเป็นคุณลักษณะที่สำคัญเช่นเดียวกับคุณลักษณะด้านอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2530 : 6) ได้สรุปจากแบบสอบถามผู้บริหารจากการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 42 คน มีความเห็นว่า คุณลักษณะด้านส่วนตัวและครอบครัวของผู้บริหารโรงเรียน มีความสำคัญเรียงลำดับ คือ

1. มีสุขภาพทางกาย จิตใจที่พึงประสงค์ของคนทั่วไป
2. มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง
3. มีความพร้อมทางด้านครอบครัว

4. ไม่มีปัญหาส่วนตัว
5. ไม่เสื่อมเสียในเรื่องส่วนตัว

นอกจากนั้น Jacobson, Logsdon and Wiegman (1973 : 40 – 44) มีความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้

1. มีสุขภาพดี
2. บุคลิกภาพดี
3. พูดหรือฟังได้ชัดเจน
4. มีสุขภาพจิตดี
5. สามารถหาเทคนิคการทำงานให้มีประสิทธิภาพ
6. มีใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของครูและนักเรียน
7. มีอารมณ์มั่นคง

จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านส่วนตัวและครอบครัวผู้บริหารโรงเรียนควรมีดังนี้

1. มีสุขภาพกาย สุขภาพทางจิต และบุคลิกภาพดี
2. ชีวิตครอบครัวราบรื่น
3. มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง
4. รับผิดชอบต่องานและครอบครัว
5. มีอารมณ์มั่นคง
6. มีความประพฤติดี ไม่เสื่อมเสียในเรื่องส่วนตัว

ยี่ดฟอง อินทโกษี (2537 : 86) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวและครอบครัวมีระดับพึงประสงค์มาก

Jacobson, Logsdon and Wiegman (1973 : 40 – 44) กล่าวถึง คุณสมบัติส่วนตัวของผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า มีสุขภาพดี บุคลิกภาพดี มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง และสอดคล้องกับ ยี่ดฟอง อินทโกษี (2537 : 96) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวและครอบครัวประกอบด้วยคุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญได้แก่ มีความประพฤติดี สามารถแยกเรื่องส่วนตัว และเรื่องงานออกจากกันได้ เป็นที่ทันเหตุการณ์ รับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจ ศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และ อาจารย์ ในสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.2.1 การสร้างเครื่องมือ
 - 3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ กรมอาชีวศึกษา จำนวน 13 แห่ง จำนวน 748 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดตามตาราง Krejcie and Morgan (1970 : 608) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 259 คน แล้วเทียบบัญญัติไตรยางค์ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงสถานศึกษา จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

สถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	อาจารย์	รวม	ผู้บริหาร	อาจารย์	รวม
1. ชุมพร	5	64	69	5	17	22
2. นราธิวาส	4	52	57	4	15	19
3. สุราษฎร์ธานี	5	50	55	5	14	19
4. นครศรีธรรมราช	5	65	70	5	19	24
5. กระบี่	5	44	49	5	11	16
6. ระนอง	5	33	38	5	8	13
7. พังงา	5	48	53	5	13	18
8. พัทลุง	5	69	74	5	21	26
9. ตรัง	5	82	87	5	25	30
10. สงขลา	5	70	75	5	21	26
11. สตูล	5	49	54	5	13	18
12. วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์	5	39	64	5	16	21
13. วิทยาลัยประมงชุมพรเขตอุดมศักดิ์	4	20	23	4	4	8
รวม	63	685	748	63	196	259

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยปรับปรุงจากยึดฟอง อินทโกษี และลีลา สุวรรณนิมิตร ศึกษาค้นคว้าจากตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกรอบการวิจัย

1. ศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของการวิจัย
2. สัมภาษณ์ สอบถาม บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานฝ่ายธุรกิจศึกษา ของกองวิทยาลัยเกษตรกรรม กรมอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้สร้างเป็นแบบสอบถามวัดความคิดเห็น ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านส่วนตัว และครอบครัว

4. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) โดยให้ผู้ตอบ ตอบเป็นน้ำหนักมากน้อยตามความคิดของผู้ตอบ คำถามแต่ละข้อได้กำหนดคะแนนในการตอบไว้เป็น 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาก
- 3 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อย
- 1 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้บริหาร และ อาจารย์ เสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาในแต่ละด้าน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นโดยให้เขียนบรรยาย

3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้แนบแบบสอบถามที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความครอบคลุมของเนื้อหา ดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายเผก สิทธิพันธ์	ศึกษานิเทศ 7 ศูนย์นิเทศอาชีวศึกษาภาคใต้
2. นายธรรมบุญ ศิริพันธ์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา
3. นายวิสวะ คงแก้ว	ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสตูล
4. นายสมพร คำยศ	อาจารย์ 3 ระดับ 8 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง
5. นายไพโรจน์ เอ็มวัฒน์	ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานการศึกษาเอกชนเขตการศึกษา 3

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบแก้ไขอีกครั้ง เพื่อขอความเห็นชอบไปทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

3. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงครั้งสุดท้ายไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้บริหาร และ อาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Validity) ใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Co-efficient) ของ Cronbach กำหนด

ความเชื่อมั่น (Validity) ใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Co-efficient) ของ Cronbach กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.75 ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพเท่ากับ 0.86 ด้านคุณธรรม เท่ากับ 0.82 ด้านความเป็นผู้นำ เท่ากับ 0.87 ด้านมนุษยสัมพันธ์ เท่ากับ 0.90 ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.93 ด้านส่วนตัวและครอบครัว 0.84 สรุปโดยภาพรวมค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.92 ค่าความเชื่อมั่นสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดจึงนำออกเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อขออนุญาตต่อกรมอาชีวศึกษา
2. กรมอาชีวศึกษามีหนังสืออนุญาตให้เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร อาจารย์ วิทยาลัยในสังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรมในภาคใต้
3. นำหนังสืออนุญาตจากกรมอาชีวศึกษา และจดหมายส่วนตัวพร้อมแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และอาจารย์วิทยาลัยในสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีและวิทยาลัยประมงภาคใต้ จำนวน 13 แห่ง ด้วยตนเอง
4. รวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 259 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนทั้งหมด 246 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.98

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดคัดเลือกเอาเฉพาะที่มีความสมบูรณ์ นำมาจัดหมวดหมู่ตามลักษณะของตัวแปร แล้วหาค่าร้อยละสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารกับอาจารย์ จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ โดยการทดสอบ t-test
3. ตรวจสอบให้คะแนน และแปลให้คะแนนของแบบสอบถามตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา โดยอาศัยเกณฑ์พิจารณาดังนี้

- 4.50 – 5.00 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมาก
- 2.50 - 3.49 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง
- 1.50 – 2.49 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.49 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

4. สำหรับแบบสอบถามปลายเปิด ได้ประมวลความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา โดยการสรุปคำตอบเป็นประเด็นก่อน แล้วพิจารณาคำตอบที่ตรงกับประเด็นที่ตั้งไว้กับความถี่

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Packing for the Sciences/Personal Computer plus) สำหรับค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean)
3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ค่า t-test ทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ในสถานศึกษา สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา โดยนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย เป็น 4 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา วิเคราะห์เป็นรายด้าน รายข้อ และสรุปรวมทุกด้าน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา เปรียบเทียบเป็นรายด้าน รายข้อ และสรุปรวมทุกด้าน โดยการทดสอบ t-test

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา จากคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัยเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง
 ประสบการณ์ทำงาน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	168	68.3
	หญิง	78	31.7
	รวม	246	100
ตำแหน่ง	ผู้บริหาร	50	20.3
	อาจารย์	196	79.7
	รวม	246	100
ประสบการณ์	ต่ำกว่า 5 ปี	20	8.1
	5 – 10 ปี	31	12.6
	10 ปีขึ้นไป	195	79.3
	รวม	246	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้บริหารและอาจารย์ส่วนใหญ่ เป็นชาย จำนวน 168 คน คิดเป็น ร้อยละ 68.3 เป็นหญิง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 มีตำแหน่งเป็น อาจารย์ จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 79.7 รองลงมาตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 79.3 ประสบการณ์ 5 – 10 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 และต่ำกว่า 5 ปีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา วิเคราะห์เป็นรายด้าน รายข้อ และสรุปรวมทุกด้าน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านบุคลิกภาพ

รายละเอียดรายการ	n = 196		ระดับที่พึงประสงค์	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D		
1. มีกริยาท่าทาง เหมาะสมกับตำแหน่ง หน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา	4.20	0.82	มาก	11
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.17	0.70	มาก	12
3. มีความอดทน อดกลั้น มีจิตใจที่เข้มแข็ง	4.39	0.77	มาก	5
4. การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย	4.23	0.73	มาก	9
5. การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.40	0.64	มาก	4
6. รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา	4.50	0.74	มากที่สุด	1
7. มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วว่องไว	4.36	0.72	มาก	6
8. มีความกระตือรือร้น	4.45	0.72	มาก	3
9. เป็นคนตรงต่อเวลา	4.48	0.71	มาก	2
10. มีความสุขุมเยือกเย็น	4.23	0.76	มาก	10
11. พุดจาไพเราะ ถ้อยคำสุภาพน่าฟัง	4.23	0.70	มาก	8
12. สุภาพอ่อนน้อมกับคนทั่วไป	4.27	0.73	มาก	7
รวม	4.33	0.51	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผู้บริหารและอาจารย์ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับ ดังนี้ คือ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.50$) เป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{X} = 4.48$) และมีความกระตือรือร้น ($\bar{X} = 4.45$) ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสามลำดับ ดังนี้ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.17$) มีกริยาท่าทางเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ($\bar{X} = 4.20$) และมีความสุขุมเยือกเย็น ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร
อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา
ด้านคุณธรรม

รายละเอียดรายการ	n = 196		ระดับที่ พึงประสงค์	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D		
1. มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน	4.73	0.576	มากที่สุด	1
2. มีความเสียสละ ถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ ส่วนตัว	4.58	0.650	มากที่สุด	2
3. มีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	4.43	0.778	มาก	5
4. เป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้เมื่อเกิดวิกฤตการณ์	4.24	0.816	มาก	7
5. มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคกับผู้ร่วมงาน	4.48	0.770	มาก	3
6. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น	4.45	0.697	มาก	4
7. เป็นคนที่มีมองโลกในแง่ดี	4.27	0.703	มาก	6
รวม	4.46	0.587	มาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด
สองข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน
($\bar{X} = 4.73$) และมีความเสียสละถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ($\bar{X} = 4.58$)
ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสามลำดับ คือ เป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ ($\bar{X} = 4.24$)
และการเป็นคนมองโลกในแง่ดี ($\bar{X} = 4.27$) และมีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
($\bar{X} = 4.43$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร
อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา
ด้านความเป็นผู้นำ

รายละเอียดรายการ	n = 196		ระดับที่ พึงประสงค์	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D		
1. มีความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา	4.32	0.77	มาก	7
2. รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์	4.47	0.75	มาก	1
3. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.30	0.74	มาก	8
4. ดิชมผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสมกับสถานที่และโอกาส	4.15	0.80	มาก	9
5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.40	0.72	มาก	5
6. สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี	4.38	0.83	มาก	6
7. มีจิตใจกว้างขวางสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.42	0.78	มาก	3
8. มีความกล้าในการตัดสินใจ	4.43	0.71	มาก	2
9. มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน้าผู้อื่น	4.42	0.66	มาก	4
รวม	4.37	0.61	มาก	

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผู้บริหารและอาจารย์ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านความเป็นผู้นำมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับมาก
ทุกข้อ โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสองลำดับ ดังนี้ รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์
($\bar{X} = 4.47$) และมีความกล้าในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.43$) ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสองลำดับ
ดังนี้ คือ ดิชมผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสมกับสถานที่และโอกาส ($\bar{X} = 4.15$) และมีความเอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่ ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์

รายละเอียดรายการ	n = 196		ระดับที่ พึงประสงค์	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D		
1. มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม	4.22	0.77	มาก	8
2. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น	4.36	0.77	มาก	4
3. ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยไมตรีจิต	4.37	0.71	มาก	6
4. ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้ร่วมงาน	4.44	0.69	มาก	1
5. ยกย่องผู้กระทำความดี	4.33	0.79	มาก	5
6. ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.41	0.76	มาก	2
7. มีอารมณ์แจ่มใส	4.25	0.76	มาก	7
8. เป็นผู้ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเสมอต้นเสมอปลาย	4.32	0.78	มาก	6
รวม	4.34	0.63	มาก	

จากตารางที่ 4.5 พบว่าผู้บริหารและอาจารย์ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสองลำดับ ดังนี้ คือ ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 4.44$) และใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.41$) ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสองลำดับ ดังนี้ คือ มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม ($\bar{X} = 4.22$) และมีอารมณ์แจ่มใส ($\bar{X} = 4.25$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร
อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา
ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

รายละเอียดรายการ	n = 196		ระดับที่ พึงประสงค์	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D		
1. มีเทคนิควิธีในการบริหารที่เหมาะสม	4.10	0.76	มาก	18
2. มีความรู้ความสามารถในการวางแผน	4.43	0.75	มาก	3
3. เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง	4.43	0.78	มาก	4
4. สามารถบริหารงานธุรกิจศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.38	0.83	มาก	5
5. ประสบการณ์ทางการบริหารงานธุรกิจศึกษาสูง	4.03	0.90	มาก	19
6. กระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสมความตั้งใจจริงในปฏิบัติงานในหน้าที่	4.20	0.76	มาก	15
7. ใช้จิตวิทยาในการบริหารงานธุรกิจศึกษา	4.17	0.80	มาก	16
8. มีความรู้ด้านธุรกิจศึกษาคดี	4.11	0.84	มาก	17
9. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา	4.32	0.69	มาก	7
10. สามารถครองตน ครองคน และครองงาน	4.38	0.70	มาก	6
11. สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างมีหลักเกณฑ์ และปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ	4.30	0.76	มาก	11
12. นำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานฝ่ายธุรกิจศึกษา	4.21	0.83	มาก	13
13. ความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานในหน้าที่	4.52	0.64	มากที่สุด	1
14. เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการบริหารงานฝ่ายธุรกิจศึกษา	4.33	0.78	มาก	7
15. เป็นผู้ที่มิระเบียบวินัยในตนเอง	4.43	0.63	มาก	2
16. อุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่	4.32	0.71	มาก	9
17. เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของผู้อื่น	4.23	0.80	มาก	12
18. เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน	4.32	0.71	มาก	10
19. เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน	4.23	0.80	มาก	13
รวม	4.30	0.62	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่าผู้บริหารและอาจารย์ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงข้อเดียวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ($\bar{X} = 4.52$) และอยู่ในระดับมากสองลำดับแรกคือ มีความรู้ความสามารถในการวางแผน ($\bar{X} = 4.43$) และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ($\bar{X} = 4.43$) ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสามลำดับ คือ มีประสบการณ์ทางการบริหารงานธุรกิจศึกษาสูง ($\bar{X} = 4.03$) มีเทคนิควิธีในการบริหารงานที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.10$) และมีความรู้ด้านธุรกิจศึกษาดี ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านส่วนตัวและครอบครัว

รายละเอียดรายการ	n = 196		ระดับที่ พึงประสงค์	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D		
1. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	4.36	0.58	มาก	3
2. มีชีวิตครอบครัวที่ราบรื่น	4.17	0.69	มาก	7
3. มีฐานะทางการเงินมั่นคง	3.92	0.82	มาก	9
4. รับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว	4.34	0.68	มาก	5
5. มีความประพฤติดี	4.47	0.57	มาก	1
6. มีความเป็นอยู่เรียบง่าย	4.04	0.81	มาก	8
7. สามารถแยกเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานออกจากกันได้	4.35	0.75	มาก	4
8. แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	4.32	0.73	มาก	6
9. เป็นคนที่ทันเหตุการณ์	4.39	0.73	มาก	2
รวม	4.26	0.53	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่าผู้บริหาร อาจารย์มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านส่วนตัวและครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับ ดังนี้ คือ มีความประพฤติดี ($\bar{X} = 4.47$) เป็นคนที่ทันเหตุการณ์ ($\bar{X} = 4.39$) และมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี ($\bar{X} = 4.36$) ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสามลำดับ ดังนี้ คือ มีฐานะทางการเงินมั่นคง ($\bar{X} = 3.92$) มีความเป็นอยู่เรียบง่าย ($\bar{X} = 4.04$) และมีชีวิตครอบครัวที่ราบรื่น ($\bar{X} = 4.17$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับที่พึงประสงค์และลำดับที่ของผู้บริหาร
อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

คุณลักษณะผู้ช่วยผู้อำนวยการ	n = 196		ระดับที่ พึงประสงค์	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D		
1. ด้านบุคลิกภาพ	4.33	0.51	มาก	4
2. ด้านคุณธรรม	4.46	0.58	มาก	1
3. ด้านความเป็นผู้นำ	4.37	0.61	มาก	2
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.34	0.63	มาก	3
5. ด้านความรู้ความสามารถในการทำงาน	4.30	0.62	มาก	5
6. ด้านส่วนตัวและครอบครัว	4.26	0.53	มาก	6
รวม	4.34	0.51	มาก	

จากตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร อาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.34

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา
ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านคุณธรรม ($\bar{X} = 4.46$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ
ด้านส่วนตัวและครอบครัว

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ต่อคุณลักษณะผู้ช่วย
ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา โดยเปรียบเทียบรายข้อรายด้าน นำเสนอผลการผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ในรูปตารางประกอบคำบรรยายตามตารางที่ 4.9-4.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านบุคลิกภาพ

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร (n = 50)		อาจารย์ (n = 196)		t
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1.	มีกริยาท่าทาง เหมาะสมกับตำแหน่ง หน้าที่ผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา	4.33	0.51	4.13	0.86	2.63*
2.	มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.36	0.48	4.12	0.75	2.08*
3.	มีความอดทน อดกลั้น มีจิตใจที่เข้มแข็ง	4.66	0.51	4.33	0.81	3.50*
4.	การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย	4.36	0.66	4.20	0.74	1.30
5.	การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.50	0.58	4.37	0.65	1.20
6.	รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา	4.60	0.53	4.47	0.79	1.32
7.	มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วว่องไว	4.62	0.53	4.30	0.75	3.45*
8.	มีความกระตือรือร้น	4.66	0.51	4.40	0.76	2.81*
9.	เป็นคนตรงต่อเวลา	4.84	0.37	4.39	0.75	5.88*
10.	มีความสุขุมเยือกเย็น	4.42	0.64	4.18	0.90	2.11*
11.	พูดจาไพเราะ ถ้อยคำสุภาพน่าฟัง	4.26	0.52	4.23	0.74	0.27
12.	สุภาพอ่อนน้อมกับคนทั่วไป	4.42	0.60	4.23	0.76	1.54
	รวม	4.51	0.32	4.28	0.53	3.83*

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านบุคลิกภาพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ มีกริยาท่าทางเหมาะสมกับตำแหน่ง หน้าที่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความอดทนอดกลั้น มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วว่องไว มีความกระตือรือร้น เป็นคนตรงต่อเวลา มีความสุขุมเยือกเย็น ส่วนข้อที่ความคิดเห็นไม่แตกต่างกันคือ การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา พุดจาไพเราะ ถ้อยคำสุภาพน่าฟัง สุภาพอ่อนน้อมกับคนทั่วไป

ตารางที่ 4.10 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านคุณธรรม

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร (n = 50)		อาจารย์ (n = 196)		t
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1.	มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน	4.92	0.27	4.69	0.62	3.83*
2.	มีความเสียสละ ถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตัว	4.82	0.38	4.52	4.38	3.99*
3.	มีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	4.62	0.49	4.38	0.83	2.54*
4.	เป็นที่พึ่งของผู้อื่น ได้เมื่อเกิดวิกฤตการณ์	4.32	0.55	4.22	0.85	0.89
5.	มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคกับผู้ร่วมงาน	4.66	0.55	4.44	0.81	2.20*
6.	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น	4.60	0.57	4.41	0.72	1.89
7.	เป็นคนที่มีมองโลกในแง่ดี	4.48	0.50	4.22	0.73	2.88*
	รวม	4.63	0.34	4.41	0.62	3.23*

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน มีความเสียสละถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคกับผู้ร่วมงาน เป็นคนที่มีมองโลกในแง่ดี ส่วนข้อที่มึความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น ได้เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น .

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านความเป็นผู้นำ

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร (n = 50)		อาจารย์ (n = 196)		t
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1.	มีความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา	4.50	0.61	4.28	0.80	2.05*
2.	รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์	4.64	0.56	4.43	0.79	2.10*
3.	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.34	0.55	4.30	0.78	0.40
4.	ดิชมผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสมกับสถานที่และโอกาส	4.20	0.67	4.13	0.83	0.48
5.	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.68	0.55	4.33	0.75	3.62*
6.	สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี	4.50	0.58	4.35	0.89	1.37
7.	มีจิตใจกว้างขวางสนับสนุนความก้าวหน้า ของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.62	0.56	4.37	0.82	2.43*
8.	มีความกล้าในการตัดสินใจ	4.62	0.53	4.38	0.74	2.52*
9.	มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อหน้า ผู้อื่น	4.50	0.54	4.40	0.69	0.87
	รวม	4.51	0.42	4.33	0.65	2.29*

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยรวมแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
ข้อที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ มีความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับ
บัญชา รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตใจ
กว้างขวางสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความกล้าในการตัดสินใจ ส่วนข้อที่มี
ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดิชมผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสมกับสถานที่
และโอกาส สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อหน้า
ผู้อื่น

ตารางที่ 4.12 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร (n = 50)		อาจารย์ (n = 196)		t
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1.	มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม	4.44	0.61	4.17	0.80	2.18*
2.	สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น	4.52	0.57	4.33	0.81	1.87
3.	ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยไมตรีจิต	4.40	0.60	4.36	0.74	0.28
4.	ให้เกิดริและเคารพสิทธิของผู้ร่วมงาน	4.46	0.67	4.43	0.70	0.19
5.	ยกย่องผู้กระทำความดี	4.48	0.67	4.30	0.82	1.42
6.	ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชา	4.54	0.64	4.37	0.78	1.35
7.	มีอารมณ์แจ่มใส	4.42	0.60	4.21	0.80	1.69
8.	เป็นผู้ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเสมอต้นเสมอปลาย	4.50	0.64	4.28	0.80	1.77
	รวม	4.47	0.50	4.31	0.66	1.85

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม ส่วนข้อที่ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยไมตรีจิต ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้ร่วมงาน ยกย่องผู้กระทำความดี ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชา มีอารมณ์แจ่มใส เป็นผู้ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเสมอต้นเสมอปลาย

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร (n = 50)		อาจารย์ (n = 196)		t
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1.	มีเทคนิควิธีในการบริหารที่เหมาะสม	4.40	0.63	4.28	0.78	0.98
2.	มีความรู้ความสามารถในการวางแผน	4.56	0.64	4.39	0.77	1.36
3.	เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน	4.58	0.60	4.39	0.81	1.74
4.	สามารถบริหารงานธุรกิจศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.58	0.60	4.33	0.87	2.28*
5.	ประสบการณ์ทางการบริหารงานธุรกิจศึกษาสูง	4.10	0.76	4.02	0.93	0.55
6.	กระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ แก่ผู้ได้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสมความตั้งใจจริง ในการปฏิบัติงานในหน้าที่	4.32	0.58	4.17	0.80	1.40
7.	ใช้จิตวิทยาในการบริหารงานธุรกิจศึกษา	4.20	0.63	4.16	0.83	0.29
8.	มีความรู้ด้านธุรกิจศึกษาคดี	4.26	0.69	4.08	0.87	1.33
9.	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา	4.44	0.61	4.30	0.71	1.26
10.	สามารถครองตน ครองคน และครองงาน	4.58	0.49	4.33	0.74	2.81**
11.	สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง อย่างมีหลักเกณฑ์ และปรับปรุงการปฏิบัติงาน ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ	4.42	0.57	4.27	0.80	1.45
12.	นำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ฝ่ายธุรกิจศึกษา	4.46	0.64	4.15	0.86	2.78*
13.	มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานในหน้าที่	4.62	0.56	4.50	0.66	4.17*
14.	เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการ บริหารงานฝ่ายธุรกิจศึกษา	4.48	0.64	4.29	0.81	1.48
15.	เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง	4.60	0.49	4.39	0.66	2.39*
16.	อุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่	4.72	0.45	4.30	0.74	4.95*
17.	เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของผู้อื่น	4.48	0.54	4.16	0.85	3.17*
18.	เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน	4.44	0.50	4.30	0.75	1.56
19.	มีความสามารถในการจัดการฝ่ายธุรกิจศึกษา	4.46	0.54	4.18	0.85	2.82*
	รวม	4.45	0.42	4.26	0.66	2.50*

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สามารถบริหารงานธุรกิจศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถครองตนครองคนและครองงาน นำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานฝ่ายธุรกิจศึกษา ความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานในหน้าที่ เป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง อุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่ เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของผู้อื่น มีความสามารถในการจัดการฝ่ายธุรกิจศึกษา ส่วนข้อที่ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือ มีเทคนิควิธีในการบริหารที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถในการวางแผน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ประสบการณ์ทางการบริหารงานธุรกิจศึกษาสูง กระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสม ใช้จิตวิทยาในการบริหารงานธุรกิจศึกษา มีความรู้ด้านธุรกิจศึกษาดี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างมีหลักเกณฑ์และปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน

ตารางที่ 4.14 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านส่วนตัวและครอบครัว

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร (n = 50)		อาจารย์ (n = 196)		t
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1.	มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	4.46	0.54	4.34	0.59	1.26
2.	มีชีวิตครอบครัวที่ราบรื่น	4.38	0.60	4.12	0.70	2.31*
3.	มีฐานะทางการเงินมั่นคง	4.04	0.66	3.89	0.85	1.26
4.	รับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว	4.52	0.54	4.30	0.70	2.32*
5.	มีความประพฤติดี	4.60	0.49	4.44	0.59	1.90
6.	มีความเป็นอยู่เรียบง่าย	4.06	0.73	4.04	0.84	0.14
7.	สามารถแยกเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานออกจากกันได้	4.52	0.57	4.31	0.78	2.04*
8.	แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	4.50	0.58	4.27	0.76	1.92
9.	เป็นคนที่ทันสมัย	4.72	0.45	4.31	0.77	4.77*
	รวม	4.42	0.40	4.22	0.55	2.75*

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านส่วนตัวและครอบครัว มีค่าเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ มีชีวิตครอบครัวที่ราบรื่น รับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว สามารถแยกเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานออกจากกันได้ เป็นคนที่ทันสมัย ส่วนข้อที่มึ่ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีฐานะทางการเงินมั่นคง มีความประพฤติดี มีความเป็นอยู่เรียบง่าย แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายธุรกิจศึกษา

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร (n = 50)		อาจารย์ (n = 196)		t
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1.	ด้านบุคลิกภาพ	4.51	.32	4.28	0.53	3.83*
2.	ด้านคุณธรรม	4.63	.34	4.41	.62	3.23*
3.	ด้านความเป็นผู้นำ	4.51	.42	4.33	.65	2.29*
4.	ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.47	.50	4.31	0.66	1.85
5.	ด้านความรู้ความสามารถในการทำงาน	4.45	.42	4.26	.66	2.50*
6.	ด้านส่วนตัวและครอบครัว	4.42	.40	4.22	.55	2.75*
	รวม	4.50	.35	4.30	.54	3.06*

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษามีค่าเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความคิดเห็นแตกต่าง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ
ด้านความรู้ความสามารถในการทำงาน ด้านส่วนตัวและครอบครัว ส่วนข้อที่มีความคิดเห็น
ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา จากคำถามปลายเปิด

จากแบบสอบถามทั้งหมด 246 ฉบับ มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้บริหารและอาจารย์ เสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา โดยแยกเป็นข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน ดังนี้ คือ

ด้านบุคลิกภาพ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการที่พึงประสงค์ คือ ต้องมีบุคลิกที่เป็นแบบอย่างกับบุคคลทั่วไป มีความเหมาะสมกับตำแหน่ง และพูดจาไพเราะ ด้วยถ้อยคำสุภาพน่าฟัง

ด้านคุณธรรม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการที่พึงประสงค์ คือ เป็นบุคคลที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น เป็นผู้ที่รักษาผลประโยชน์ของผู้ได้บังคับบัญชา

ด้านความเป็นผู้นำ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการที่พึงประสงค์ คือ ความเป็นประชาธิปไตย และมีทักษะในการถ่ายทอด การสั่งงานตามขั้นตอน

ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการที่พึงประสงค์ คือ ควรมีการพบปะสังสรรค์กับเพื่อร่วมงานพอสมควร วางตนเสมอต้นเสมอปลายกับบุคคลทั่วไป

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการที่พึงประสงค์ คือ ต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

ด้านส่วนตัวและครอบครัว มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการที่พึงประสงค์ คือ มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีชีวิตครอบครัวราบรื่น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และ อาจารย์ สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ จำนวน 748 คน

5.1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และ อาจารย์ สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ จำนวน 259 คน ซึ่งได้จากการกำหนดตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan และเทียบบัญญัติไตรยางค์ตามสัดส่วนประชากร

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและด้านส่วนตัวและครอบครัว แบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้บริหารและอาจารย์ เสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาในแต่ละด้าน

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังเพื่อขออนุญาตต่อกรมอาชีวศึกษา
2. กรมอาชีวศึกษามีหนังสืออนุญาตให้เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและอาจารย์ วิทยาลัยในสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้
3. นำหนังสืออนุญาตจากกรมอาชีวศึกษาและจดหมายส่วนตัวพร้อมแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและ อาจารย์ วิทยาลัยในสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมงภาคใต้ จำนวน 13 แห่ง
4. รวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 254 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนที่สมบูรณ์ทั้งหมด 246 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.98

5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ โดยนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package For Social Sciences/personal computer plus) ดังรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแสดงจำนวนและค่าร้อยละแต่ละรายการ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาวิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
3. ทดสอบสมมติฐาน โดยการหาค่า t-test

5.1.6 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอตามรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยผู้บริหาร และอาจารย์ จำนวน 246 คน โดยมีข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ส่วนใหญ่ เป็นชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 68.3 เป็นหญิง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 มีตำแหน่งเป็น อาจารย์ จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 79.7 รองลงมาตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 10 ปี

ขึ้นไป จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 79.3 ประสพการณ์ 5 – 10 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 และต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารและ อาจารย์ ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ใน ระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รู้จักใช้ เหตุผลในการแก้ปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีกิริยาท่าทางเหมาะสมกับตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

2.2 ด้านคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เป็นที่ฟังของผู้อื่น ได้เมื่อเกิดวิกฤตการณ์

2.3 ด้านความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รู้จักการใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ดิชนผู้ได้บังคับบัญชาเหมาะสมกับสถานที่และ โอกาส

2.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้ร่วมงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม

2.5 ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานในหน้าที่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประสพการณ์ทางการบริหารงานธุรกิจศึกษาสูง

2.6 ด้านส่วนตัวและครอบครัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีระดับมากทุกข้อข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความประพฤติดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีฐานะทางการเงินมั่นคง

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและ อาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตรงตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ 5 ด้าน คือ และด้านมนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน

3.1 ด้านบุคลิกภาพ ในภาพรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกัน ในข้อ มีกิริยาท่าทาง เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีความเชื่อมั่น ในตนเอง มีความอดทน อดกลั้น มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วว่องไว มีความกระตือรือร้น เป็นคนตรงเวลา มีความสุขุมเยือกเย็น

3.2 ด้านคุณธรรม ในภาพรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกัน ในข้อ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน มีความเสียสละ ถือประโยชน์ส่วนรวม มากกว่า

ประโยชน์ส่วนตน มีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคกับผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น

3.3 ด้านความเป็นผู้นำในภาพรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกันในข้อ มีความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตใจกว้างขวางสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความกล้าในการตัดสินใจ

3.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ในภาพรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกันในข้อ มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม

3.5 ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกันในข้อ สามารถบริหารงานธุรกิจศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถครองตน ครองคน และครองงาน นำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานฝ่ายธุรกิจศึกษา เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง อุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่ เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของผู้อื่น มีความสามารถในการจัดการฝ่ายธุรกิจศึกษา

3.6 ด้านส่วนตัวและครอบครัว ในภาพรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกันในข้อ มีชีวิตครอบครัวที่ราบรื่น รับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว สามารถแยกเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานออกจากกันได้ เป็นคนที่ทันเหตุการณ์

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

ความคิดเห็นของผู้บริหาร และ อาจารย์ ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในฐานะผู้บริหารในการดำเนินงานเชิงธุรกิจ ตามศักยภาพของสถานศึกษาและปัจจัยแวดล้อมภายนอกเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งภาระงานที่รับผิดชอบของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ไม่สามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพียงลำพังผู้เดียวได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้ร่วมงานเป็นกำลังช่วยเหลือดังกล่าวของ ธรรมรส โชติบุญชร (2519 : 2) ว่า นักบริหารคือ ผู้ที่ทำให้หน่วยงานได้รับความสำเร็จตามความประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่นักบริหารไม่ได้ปฏิบัติงานนั้นโดยตรงต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ของผู้ใต้บังคับบัญชาลงมือปฏิบัติแทน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ สนิท เสวตวงศ์สกุล (2532 : 124) วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่ส่งผลต่อการศึกษา

เพื่อพัฒนาชุมชนในจังหวัดพัทลุงพบว่าคุณลักษณะต่าง ๆ อยู่ในระดับมากทุกด้าน นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของลีลา สุวรรณนิมิตร (2533 : 168) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากเช่นกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดตามลำดับคือ

1. ด้านคุณธรรม ความคิดเห็นของครูผู้บริหาร และ อาจารย์ ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากและเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่ยอมรับนับถือผู้มีคุณธรรม เพราะผู้มีคุณธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว สามารถกระทำการใด ๆ ด้วยความสำนึกที่ดี ผู้บริหาร และอาจารย์ในฐานะ ที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมที่ยอมรับนับถือผู้มีคุณธรรมจึงคิดว่า ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจ ศึกษาควรมีคุณลักษณะด้านคุณธรรม เพราะผู้บริหาร และ อาจารย์ ย่อมปรารถนาที่จะปฏิบัติงานกับ ผู้ช่วยผู้อำนวยการที่มีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับอนันต์ มาสวัสดิ์ (2518 : 42) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะ ของครูใหญ่ที่พึงปรารถนาตามทัศนะของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรมจัดอยู่ในอันดับที่หนึ่ง และลีลา สุวรรณนิมิตร (2533 : 173) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาล ของรัฐ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จัดอันดับได้เป็นอันดับที่หนึ่งคือ ด้านคุณธรรม

เมื่อพิจารณารายข้อที่มีระดับพึงประสงค์มากที่สุดได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการ ปฏิบัติงาน และมีความเสียสละถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาจะต้องรับผิดชอบงานเชิงธุรกิจ การลงทุน อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ การผลิต การจำหน่าย การบริการ จึงต้องดูแลรับผิดชอบให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์และ มุ่งประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนและส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับ ชิดพอง อินทโกษี (2537 : 115) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่า ด้านคุณธรรมประกอบด้วย คุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ มีความเสียสละ ถือประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีความซื่อสัตย์สุจริตในการ ปฏิบัติงาน

2. ด้านความเป็นผู้นำ ความคิดเห็นของผู้บริหาร และ อาจารย์ต่อคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านความเป็นผู้นำในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากความเป็นผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร เพราะผู้นำเป็น ศูนย์รวมพลังของกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมาย คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ ยังเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานสำหรับ ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ลีลา สุวรรณนิมิตร (2533 : 174) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลของรัฐและ ยืดฟอง อินทโกษี (2537 : 112) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า เป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญ เป็นอันดับสอง

เมื่อพิจารณารายข้อที่มีระดับพึงประสงค์มาก สามอันดับ ได้แก่ รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบ ในการแก้ไขสถานการณ์ มีความกล้าในการตัดสินใจและมีจิตใจกว้างขวางสนับสนุนความก้าวหน้า ของผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เนื่องจากหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจ ศึกษา จะต้องประสานสัมพันธ์กับสถานประกอบการและหน่วยงานภายนอกเพื่อแสวงหา ความร่วมมือในการดำเนินงานฟาร์มและงานโรงงานในเชิงธุรกิจ ตลอดจนการประกอบการธุรกิจ ศึกษาต่าง ๆ ของสถานศึกษาจึงจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์และกล้าตัดสินใจ นอกจากนั้นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษามีภาระหน้าที่ในการร่วมพิจารณาผลงานความดี ความชอบของอาจารย์ด้วย จากผลการวิจัยได้สอดคล้องกับยืดฟอง อินทโกษี (2537 : 116) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดยะลา พบว่า คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านความเป็นผู้นำประกอบด้วยคุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ มีจิตใจ กว้างขวาง สนับสนุนความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความกล้าในการตัดสินใจ มีความกล้า ในการแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน้าผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีและรู้จักใช้ปฏิภาณ ไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์ และสอดคล้องกับ Nolte (1966 : 385 – 398) ได้เสนอแนะ ลักษณะของผู้บริหารที่สามารถทำงานได้ดีว่าควรมีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีวิธีการ ดำเนินงานอย่างฉลาด Jacobson, Lagsdon and Wiegman (1973 : 40-44) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูใหญ่ไว้ตอนหนึ่งว่าต้องมีความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบในการบริหาร สามารถจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าอย่างฉลาดและสามารถตัดสินใจได้อย่างฉับพลันถูกต้อง และ สมพงษ์ เกษมสิน (2523 : 293 – 296) มีความเห็นว่า ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของผู้นำ ที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับความสามารถในการวินิจฉัยเป็นความสามารถ ที่สำคัญของผู้บริหารที่ต้องซ่งใจ ไคร่ครวญ เกี่ยวกับการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ความสามารถ ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นลักษณะที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้กับทุก ๆ คน แต่อาจสามารถสร้างสม ขึ้นมาจากประสบการณ์ การเรียนรู้ และการทำงาน ต้องเป็นคนช่างสังเกต และวิเคราะห์สถานการณ์ ต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นลักษณะพิเศษที่จะทำให้เป็นผู้บริหารที่เด่นและเป็นที่ยอมรับนับถือ (อ้างใน ลีลา สุวรรณนิมิตร. 2533 : 174)

3. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ความคิดเห็นของผู้บริหาร และ อาจารย์ต่อคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้เนื่องจากถ้าผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีมนุษยสัมพันธ์จะส่งผลให้งาน ในสถานศึกษาส่วนที่ฝ่ายธุรกิจศึกษารับผิดชอบบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

เพราะงานในฝ่ายธุรกิจศึกษามีหลายอย่างคนที่รับผิดชอบในฝ่ายแต่ละงานก็หลายคน ย่อมจะต่างความคิดต่างเหตุผลต่างจิตต่างใจ แต่ถ้ามีมนุษยสัมพันธ์ดีย่อมอาจจะไม่เกิดความขัดแย้ง การทำงานก็จะราบรื่น ดัง กวี วงศ์พูน (2542 : 52) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างเพื่อน หรือหาเพื่อนที่ดี ที่รัก และไว้วางใจได้ เพื่อต้องการให้ช่วยเราในการทำงานด้วยความจริงใจ เต็มใจ จนงานที่เรารับผิดชอบบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับ นิธิสเสาะ นิเภา (2539 : 91) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่ส่งเสริม การพัฒนาชนบท ตามความคิดเห็นของครูประถมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าระดับ คุณลักษณะของหัวหน้าการประถมศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และชืดพอง อินทโกษี (2537 : 86) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านมนุษยสัมพันธ์มีระดับดี พึงประสงค์มาก

เมื่อพิจารณารายชื่อที่มีระดับพึงประสงค์ สามอันดับแรก ได้แก่ ให้เกียรติ และเคารพสิทธิ ของผู้ร่วมงาน ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วย ไม้ตรีจิต ทั้งนี้อาจเนื่องจากคุณลักษณะดังกล่าว ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นทำให้คนที่ ปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้นพึงพอใจหรือเป็นที่ต้องการ ดัง Nolte (1966 : 385 - 398) ให้ข้อคิดไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงานให้เกียรติผู้ร่วมงาน ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับ ชืดพอง อินทโกษี (2537 : 118) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่า ด้านคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย คุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ให้เกียรติ และเคารพสิทธิของผู้ร่วมงาน ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยกย่องผู้กระทำดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และ ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยไม้ตรีจิต

4. ด้านบุคลิกภาพความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก บุคลิกภาพเป็นลักษณะที่จำเป็นด้านหนึ่งซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการทำงานดัง ยนต์ ชุ่มจิต (2531 : 96) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ คุณลักษณะทุกสิ่งทุกอย่างทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งรวมอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำให้บุคคลนั้นแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ ผลวิจัยสอดคล้องกับ ชืดพอง อินทโกษี (2537 : 86) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียดที่มีระดับพึงประสงค์ สามอันดับแรก ได้แก่ รู้จักใช้เหตุผลในการ แก้ปัญหา มีความกระตือรือร้น เป็นคนตรงต่อเวลา ทั้งนี้เนื่องจากผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะผู้จัดการในการดำเนินงานเชิงธุรกิจ ซึ่งจะต้องมีการแข่งขัน จึงต้องเป็นคนตรงต่อเวลา มีความกระตือรือร้นและรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา เพื่อเป็น แบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานเชิงธุรกิจ ซึ่งผลวิจัย

สอดคล้องกับ ยืดฟอง อินทโกษี (2537 : 97) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วยบุคลิกภาพประกอบคุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนตรงต่อเวลา และมีความกระตือรือร้น และสอดคล้องกับลีลา สุวรรณนิมิตร (2533 : 169) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลตามทัศนคติของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลของรัฐ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากสามอันดับแรก ได้แก่ มีความกระตือรือร้น ในการทำงาน ตรงต่อเวลา ควบคุมอารมณ์ได้ดี

5. ด้านความรู้ความสามารถในการทำงาน ความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาด้านความรู้ความสามารถในการทำงานมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากความรู้ความสามารถมีความสำคัญเพราะเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่และส่งผลต่องานโดยตรง ซึ่งจากผลวิจัยสอดคล้องกับยืดฟอง อินทโกษี (2537 : 86) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ความสามารถ มีระดับที่พึงประสงค์มาก

เมื่อพิจารณารายละเอียดที่มีระดับพึงประสงค์มาก สามอันดับแรก ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วม มีความรู้ความสามารถในการวางแผน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการวิเคราะห์แผนงานโครงการ กำหนดโครงการเพื่อขออนุมัติในฝ่ายที่รับผิดชอบ จึงต้องมีความรู้ในการวางแผนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนที่จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับยืดฟอง อินทโกษี (2537 : 93) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถประกอบคุณลักษณะย่อยตามลำดับ ได้แก่ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความรู้ความสามารถในการวางแผน

6. ด้านส่วนตัวและครอบครัว ความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านส่วนตัวและครอบครัว มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาต้องปฏิบัติภารกิจในประสานสัมพันธ์กับสถานประกอบการและหน่วยงานภายนอกเพื่อแสวงหาความร่วมมือในการดำเนินงานฟาร์ม งานโรงงาน งานธุรกิจตลอดจนการประกอบธุรกิจศึกษาต่าง ๆ ของสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอุทิศเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ และชีวิตส่วนตัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลภายนอก อันก่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับยืดฟอง อินทโกษี (2537 : 86) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่

เสียงภัย จังหวัดยะลา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวและครอบครัวมีระดับพึงประสงค์มาก

เมื่อพิจารณารายละเอียดที่มีระดับพึงประสงค์สามอันดับแรก ได้แก่ มีความประพฤติดี เป็นคนทันเหตุการณ์ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานเชิงธุรกิจนั้น จะต้องมีการแข่งขัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงต้องมีข้อมูลและทันต่อเหตุการณ์ในการตัดสินใจ ในส่วนที่ต้องประพฤติดีและมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีนั้น เนื่องจากในประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นจำเป็นจะต้องมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ รวมถึงความประพฤติด้วย จากผลวิจัย สอดคล้องกับ Jacobson, Logsdon and Wiegman (1973 : 40 – 44) กล่าวถึง คุณสมบัติส่วนตัวของผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า มีสุขภาพดี บุคลิกภาพดี มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง และสอดคล้องกับยี่ดฟอง อินทโกษี (2537 : 96) วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสียงภัย จังหวัดยะลา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวและครอบครัว ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อยตามลำดับความสำคัญได้แก่ มีความประพฤติดี สามารถแยกเรื่องส่วนตัว และเรื่องงานออกจากกันได้ เป็นที่ทันเหตุการณ์ รับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี

เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

ผลการเปรียบเทียบในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่า ผู้บริหาร และ อาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทุกด้านยกเว้นด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

1. ด้านบุคลิกภาพในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ กิริยาท่าทางเหมาะสมกับตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรกิจศึกษา มีความอดทน อดกลั้น มีจิตใจเข้มแข็ง มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วว่องไว มีความกระตือรือร้น เป็นคนตรงต่อเวลา เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยทั้งในภาพรวมและรายข้อแล้ว ผู้บริหารมีความพึงประสงค์มากกว่าอาจารย์ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารคาดหวังให้ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษามีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลต่อภาพลักษณ์การบริหารงานโดยรวมของสถานศึกษาและยังส่งผลต่อประสิทธิภาพในงานฝ่ายอื่น ๆ ในสถานศึกษาด้วย ผลวิจัยได้สอดคล้องกับ สหัทธสนันท์ (2543 : 89) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรมตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ วิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคใต้ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารกับอาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรมด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ด้านคุณธรรม ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการปฏิบัติงาน มีความเสียสละ ถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และให้ความเสมอภาคกับผู้ร่วมงาน เป็นคนมองโลกในแง่ดี เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทั้งในภาพรวมและรายข้อพบค่าเฉลี่ยของผู้บริหารมากกว่าอาจารย์ เนื่องจากด้านคุณธรรมของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา จะมีผลต่อภาพลักษณ์โดยรวมของผู้บริหารสถานศึกษา คนอื่น ๆ ด้วย จึงทำให้ผู้บริหารคาดหวังให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมมาก ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับ ขงยุทธ ทิพรส (2543 : 95) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูสายผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าด้านคุณธรรม จริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ด้านความเป็นผู้นำ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ มีความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตใจกว้างขวางสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความกล้าในการตัดสินใจ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในภาพรวมและรายข้อพบค่าเฉลี่ยของผู้บริหารมากกว่าอาจารย์ เนื่องจากภาระงานในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารแต่ละฝ่าย จะต้องร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามมอบหมายให้บรรลุผล ผู้บริหารจึงคาดหวังให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความเป็นผู้นำมาก ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของในฝ่ายอื่น ๆ ในสถานศึกษาด้วย ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับ จรินทร์ หลั่งสัน (2542 : 77) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารวิทยาลัยสารพัดช่าง ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง กรมอาชีวศึกษา พบว่าเมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านทักษะพิสัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ สามารถบริหารงานธุรกิจศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรองตน รองคน และครองงาน นำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานฝ่ายธุรกิจศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง อุทิศเวลาให้แก่งาน ในหน้าที่ มีความสามารถในการจัดการฝ่ายธุรกิจศึกษา เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทั้งในภาพรวมและรายข้อพบค่าเฉลี่ยของผู้บริหารมากกว่าอาจารย์ เนื่องจากบริหารงานในสถานศึกษาจะต้องประสานระหว่างผู้ช่วยบริหารที่รับผิดชอบแต่ละฝ่าย ถ้าผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อยก็จะส่งให้งานฝ่ายอื่น ๆ มีประสิทธิภาพต่อลงไปด้วย ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับ

ยงยุทธ ทิพรส (2543 : 95) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนและข้าราชการครูสายผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าด้านความรู้ความสามารถ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ด้านส่วนตัวและครอบครัว ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ มีชีวิตครอบครัวที่ราบรื่น รับผิดชอบตนเองและครอบครัว สามารถแยกเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานออกจากกันได้ เป็นคนที่ทันเหตุการณ์ เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยทั้งในภาพรวมและรายข้อพบว่าผู้บริหารมีความพึงประสงค์มากกว่าอาจารย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารในสถานศึกษาคาดหวังในตัวผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาที่มีความพร้อมทั้งด้านส่วนตัวและครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อภาพรวมของการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผลวิจัยสอดคล้องกับ วิชัย เวียงสงค์ (2527 : 128) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ระหว่างกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครู พบว่าคุณลักษณะส่วนตัวทั้ง 40 ข้อ กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครู มีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึง 25 ข้อ

6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ในภาพรวมไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทั้งในภาพรวมและรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยของผู้บริหารมากกว่าอาจารย์ เนื่องจากผู้บริหารในสถานศึกษามีการโยกย้ายค่อนข้างบ่อย จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ระหว่างผู้บริหารด้วยกันจะต้องสร้างสัมพันธ์กันอย่างรวดเร็วเพื่อที่จะไม่ให้งานการบริหารในสถานศึกษาต้องชะงักหรือเกิดความล่าช้า ซึ่งผลวิจัยในภาพรวมสอดคล้องกับ ประพนอม วัชรไกร (2536 : 95) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า คุณลักษณะที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนด้านครองคนตามทัศนะของผู้ช่วยผู้อำนวยการหัวหน้าหมวดวิชา และอาจารย์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ ในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องดังนี้

1. ในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งหรือทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ควรพิจารณาจากคุณลักษณะด้านคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการปฏิบัติงาน มีความเสียสละ ถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความยุติธรรมและให้ความ

เสมอภาคกับผู้ร่วมงาน และด้านความเป็นผู้นำ คือ รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์ มีจิตใจกว้างขวางสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความกล้าในการตัดสินใจ

2. ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ควรพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีคุณลักษณะ ด้านคุณธรรม ด้านผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านส่วนตัว และครอบครัว ตามที่ผู้บริหาร อาจารย์ พึงประสงค์

3. ผู้บริหาร และอาจารย์ ควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ด้านส่วนตัวและครอบครัวให้มากขึ้น เพราะคุณลักษณะดังกล่าวจะส่งผลถึงประสิทธิภาพการทำงานของ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ประกอบฟาร์มธุรกิจเอกชน

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายจัดการศึกษา ฝ่ายบริการการศึกษา และฝ่ายแผนงานการศึกษาให้ครบทุกฝ่ายตามระเบียบการบริหารวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีและวิทยาลัยประมง กรมอาชีวศึกษา ปี พ.ศ. 2541

3. ควรมีการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริง และคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์

บรรณานุกรม

- กิตติพันธ์ รุจิรกุล. 2529. **พฤติกรรมผู้นำหนังสือทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- กীরติ บุญเจือ. 2519. **จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- กวี วงศ์พุด. 2542. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ : บี เค อินเตอร์พริ้นท์ จำกัด
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2534. **บันทึกประจำวัน 2534 ครบรอบ 10 ปี สปช**. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- จรินทร์ หลังสัน. 2542. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างตามความเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่างกรมอาชีวศึกษา.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ดวงเดือน สุกนธมาลี. 2530. “การสร้างมนุษยสัมพันธ์.” การนิเทศการศึกษาก่อนระดับประถมศึกษา. ม.ป.ป. ม.ป.พ.
- ธีรวุฒิ ประทุมณพรัตน์. 2530. **การบริหารการศึกษา**. สงขลา : ภาควิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- ธีระ รุญเจริญ. 2521. **การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นพพงศ์ บุญจิตราคุลย์. 2522. “ภาวะผู้นำหรือประมุขศิลป์.” **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นพพงศ์ บุญจิตราคุลย์. 2527. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : อนงค์ศิลป์การพิมพ์.
- นพพงศ์ บุญจิตราคุลย์. 2534. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิอิสเฮาะ นิเงาะ. 2539. “คุณลักษณะของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทตามความคิดเห็นของครูประถมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิพนธ์ กินาวงศ์. 2526. **หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- บัวผิน ศัตราพฤกษ์. 2530. **ธุรกิจศึกษา**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประถม แสงสว่าง. 2519. **เอกสารการอบรมครูใหญ่ ประธานกลุ่มโรงเรียนเล่ม 1**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ประดม แสงสว่าง. 2524. **ลักษณะของนักบริหารการศึกษาที่คนไทยพึงประสงค์.** กรุงเทพฯ :
 สारศึกษาการพิมพ์.
- พนัส หันนาคินทร์. 2524. **หลักการบริหารโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พนัส หันนาคินทร์. 2529. **การบริหารบุคคลในโรงเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
 พิมพ์เศการพิมพ์.
- พิทักษ์ เกิดคง. 2526. “ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาและครูอาจารย์
 เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่
 ในเขตการศึกษา 12.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบูลย์ ช่างเขียน. 2516. **สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ : ผดุงวิทยา.
- ภิญโญ สาธร. 2526. **หลักการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- ขงยุทธ ทิพรส. 2534. “ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดตามทัศน
 ของผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูสายผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ยนต์ ชุมจิตร. 2524. **ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู.** กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- ยัดพอง อินทโกษี. 2537. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่
 เชียงราย จังหวัดยะลา.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
 การศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.** กรุงเทพฯ :
 อักษรเจริญทัศน์.
- รุ่งทิวา จักรกร. 2526. **การมัธยมศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรือง.
- ลีลา สุวรรณนิมิตร. 2533. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลตามทัศนะของ
 ครูผู้สอนในโรงเรียนรัฐ.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ลัทธิต ยศปัญญา. 2533. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
 สังกัดกรมสามัญศึกษาตามทัศนะของครูอาจารย์ในจังหวัดพังงา มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา ชีระกุล. 2523. **การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา
 เบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิจิตร อวะกุล. ม.ป.ป. **เทคนิคมนุษยสัมพันธ์.** กรุงเทพฯ : บริษัท โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์ จำกัด.
- วิชัย เวียงสงค์. 2527. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
 วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- วิทยา เทพยา. 2520. **มนุษยสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วีระ บำรุงรักษ์. 2523. **แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- ศิริวรรณ ศรีพหล และคณะ. 2525. **เอกสารชุดวิชาการวรรณกรรมกรมมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ :
รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- สงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัย. 2530. **สรุปผลการสำรวจเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน
ที่ส่งผลต่อการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน**. ปัตตานี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.
- สนธิ เสวตวงศ์สกุล. 2532. “การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษาที่ส่งผลต่อการศึกษาพัฒนาชุมชนในจังหวัดพัทลุง.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
สภาพลาดพร้าว.
- สมบูรณ์ พรรณาภพ. 2521. **หลักการเบื้องต้นของการบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์
บรรณกิจ.
- สมพงษ์ เกษมสิน. 2517. **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สหัส หัสนันท์. 2543. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรม
ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้.** วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สามัญศึกษา, กรม. 2526. **ความรู้ด้านพฤติกรรมมนุษย์ และทักษะการครองคน**. กรุงเทพฯ
กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา.
- สุนทร จันทตรี. 2530. **การประเมินศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรพันธ์ ยันต์ทอง. 2525. **การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์.
- สุรัฐ ศิลปอนันต์. 2527. **นักบริหาร**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ บุญช่วย. 2525. **การบริหารโรงเรียน : ทฤษฎีและปฏิบัติ**. ปัตตานี : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรุณ รักรธรรม. 2527. **หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อุทัย หิรัญโต. 2515. **ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน**. กรุงเทพฯ : สุนทรกิจการพิมพ์.
- อุทัย หิรัญโต. 2525. **ประมุขศิลป์ : ศิลปะการเป็นผู้นำ**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- Jacobson, Paul B.; Logsdon, Jane D. and Wiegman, Robert R. 1973. **The Principalship :
New Perspectives**. Englewood Cliffs : Prentice-Hall, Inc.
- Keith, Davis. 1972. **Human Behavior at Work**. 4th ed. New York : Mc Graw-Hill Inc.
- Nolte, Chester M. 1966. **An Introduction to School Administration**. New York :
Macmillan.
- Shane, Harold G. and Wilder A. Yarch. 1957. **Creative School Administration**. New York :
Henry Holt Company.
- Simon, Herbert A.; Smithberg, Donald W; and Thomson, Victor A. 1970. "**The Role of the
Leader**", **Public Administration**. New York : Alfred A. Knopf.
- Stogdill, Ralph M. 1974. **Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research**.
New York : The Free Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เรื่อง ผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ขอประกาศรายชื่อหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตร์ อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา ที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการดังนี้

นายธีระสิทธิ์ แสงขำ รหัสประจำตัว 42064145 ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารครู-อาจารย์ (BUSINESS DEPUTY DIRECTOR CHARACTERISTICS AS PERCIEVED BY ADMINISTRATORS AND TEACHERS)" โดยมี รศ.ดร.สมพร ไชยะ เป็นอาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ และ ดร.รักเกียรติ แก้วจาง เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

ซึ่งได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2544

ทั้งนี้ให้นักศึกษาค้นคว้าและเขียนวิทยานิพนธ์ โดยปรึกษากับอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนดในระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย

ประกาศ ณ วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2544

(รศ.ดร.บุญวัฒน์ อัดชู)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1504 / 3100

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

17 กรกฎาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายเผก สิทธิพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายธีระสิทธิ์ แสงขำ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยเกี่ยวกับแบบสอบถาม ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใดซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของ นายธีระสิทธิ์ แสงขำ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร.3269040

ที่ ทม 1504 / 3100

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

17 กรกฎาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายธรรมบุญ ศิริพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายธีระสิทธิ์ แสงขำ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยเกี่ยวกับแบบสอบถาม ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใดซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของนายธีระสิทธิ์ แสงขำ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร.3269040

ที่ ทม 1504 / 3100

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

17 กรกฎาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายวิสวะ คงแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายธีระสิทธิ์ แสงขำ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยเกี่ยวกับแบบสอบถาม ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่า มีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใดซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของ นายธีระสิทธิ์ แสงขำ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร.3269040

ที่ ทม 1504 / 3100

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

17 กรกฎาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายสมพร คำยศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายธีระสิทธิ์ แสงขำ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยเกี่ยวกับแบบสอบถาม ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่า มีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใดซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของ นายธีระสิทธิ์ แสงขำ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร.3269040

ที่ ทม 1504 / 3100

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๓๖ กรกฎาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายไพโรจน์ เอ็มวัฒน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายธีระสิทธิ์ แสงขำ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยเกี่ยวกับแบบสอบถาม ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่า มีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใดซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลของ นายธีระสิทธิ์ แสงขำ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายฉรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร.3269040

ที่ ทม 1504 / 4677

คณะกรรมการผู้ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๕ พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี

ด้วย นายธีระสิทธิ์ แสงขำ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการศึกษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ” คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้โปรดอนุญาตให้นักศึกษาทดลองใช้แบบทดสอบเพื่อการวิจัย ภายในสถานศึกษาของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 3271199, 7373000 ต่อ 3692

โทรสาร 3269040

ที่ ทม 1504 / 4932

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒๒ พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อธิบดีกรมอาชีวศึกษา

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. คำขอวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 เล่ม
 2. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและคำขอวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ
 3. รายชื่อสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายธีระสิทธิ์ แสงขำ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารครูอาจารย์” และได้รับอนุมัติหัวข้อและคำขอวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2544 ในการทำวิจัยเรื่องนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามภายในสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานของท่าน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นักศึกษาทำการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 327-1199 / 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3269040

รายชื่อสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

โดย นายธีระสิทธิ์ แสงขำ

.....

1. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชุมพร
 2. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอินทราวิาส
 3. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี
 4. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครศรีธรรมราช
 5. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกระบี่
 6. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีระนอง
 7. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพังงา
 8. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง
 9. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตรัง
 10. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา
 11. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสตูล
 12. วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์
 13. วิทยาลัยประมงชุมพรเขตอุดมศักดิ์
-

ที่ ศธ 0906/ 6449

กรมอาชีวศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

19 ธันวาคม 2544

เรื่อง ให้ความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา

เรียน คณบดีบัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อ้างถึง หนังสือสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ ทม 1504/4932
ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2544

ตามหนังสือที่อ้างถึง นายธีระสิทธิ์ แสงขำ นิสิตปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์จะเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาเกษตร
ภาคใต้ 13 แห่ง ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย-
ธุรกิจศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารครู-อาจารย์ โดยการตอบแบบสอบถาม

กรมอาชีวศึกษาพิจารณาแล้วอนุญาตให้ นายธีระสิทธิ์ แสงขำ ส่งแบบสอบถามในการ-
เก็บข้อมูลจากสถานศึกษาเกษตรภาคใต้ โดยแบบสอบถามจะมีตราประทับเป็นต้นแบบในการเก็บข้อมูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและกรุณาส่งผลการทำวิทยานิพนธ์ให้กรมอาชีวศึกษาทราบด้วย
จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายบรรพต น้อยสารรอง)

ศึกษานิเทศก์ 9 ทำหน้าที่

หัวหน้าหน่วยงานศึกษานิเทศก์

ปฏิบัติราชการแทน อธิบดีกรมอาชีวศึกษา

กองวิทยาลัยเกษตรกรรม

โทรศัพท์ 0-2282-3068, 0-2282-7060

โทรสาร 0-2282-2550

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา
ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู-อาจารย์
Business Deputy Director Characteristics as
Perceived by Administrators and Teachers

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามมี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมี 3 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู-อาจารย์ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา มี 6 ด้าน คือ

1. ด้านบุคลิกภาพ จำนวน 12 ข้อ
2. ด้านคุณธรรม จำนวน 7 ข้อ
3. ด้านความเป็นผู้นำ จำนวน 9 ข้อ
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 8 ข้อ
5. ด้านความรู้ความสามารถ
ในการปฏิบัติงาน จำนวน 19 ข้อ
6. ด้านส่วนตัวและครอบครัว จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้บริหารและครู-อาจารย์ เสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษาในแต่ละด้าน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น โดยให้เขียนบรรยาย

2. ขอความกรุณาท่านผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบแบบสอบถามทุกข้อที่ตรงกับความพึงประสงค์ของท่านอย่างแท้จริง เพื่อให้งานวิจัยมีผลสมบูรณ์ยิ่ง ผลการวิเคราะห์จะออกมาเป็นภาพรวม โดยไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่าน

ตอนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ
 ชาย
 หญิง

2. ตำแหน่ง
 ผู้บริหาร
 ครู-อาจารย์

3. ประสบการณ์การทำงาน
 ต่ำกว่า 5 ปี
 ระหว่าง 5-10 ปี
 10 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามตอนนี้ ได้แบ่งคุณลักษณะของผู้บริหาร ออกเป็นด้านต่างๆ คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านส่วนตัวและครอบครัว ซึ่งมีคุณลักษณะย่อย ๆ ของแต่ละด้านอีกหลายประการ คุณลักษณะบางประการอาจจะเห็นว่ามีสำคัญ หรือจำเป็นมาก หมายถึง พึงประสงค์มาก บางประการน่าจะมีความสำคัญน้อย หรือจำเป็นน้อย หมายถึง พึงประสงค์น้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของท่าน

ในแบบสอบถามตอนที่ 2 คะแนนในแต่ละข้อ กำหนด ดังนี้

- 5 หมายถึง พึงประสงค์มากที่สุด
- 4 หมายถึง พึงประสงค์มาก
- 3 หมายถึง พึงประสงค์ปานกลาง
- 2 หมายถึง พึงประสงค์น้อย
- 1 หมายถึง พึงประสงค์น้อยที่สุด

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความประสงค์ตามที่ท่านคิดว่าเหมาะสมสำหรับแต่ละข้อเพียงช่องเดียว และกรุณาทำทุกข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถามตอนที่ 2

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา	ระดับที่พึงประสงค์					ช่องนี้ สำหรับ ผู้วิจัย กรอก
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
(0)	มีความสุขุมเยือกเย็น	/					
(00)	มีอารมณ์ค่อนข้างอ่อนไหว					/	

จากตัวอย่างในข้อ (0) แสดงว่า ผู้ตอบพิจารณาคณะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา แล้ว เห็นว่า ในเรื่องความสุ่มเยือกเย็น มีความพึงประสงค์มากที่สุด และในข้อ (00) แสดงว่า มีความพึงประสงค์ ในเรื่อง อารมณ์ค่อนข้างอ่อนไหว น้อยที่สุด

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา	ระดับที่พึงประสงค์					ช่องนี้ สำหรับผู้ วิจัย กรอก
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1.	ด้านบุคลิกภาพ มีกริยาท่าทาง เหมาะสมกับตำแหน่ง หน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจ ศึกษา.....						
2.	มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....						
3.	มีความอดทน อดกลั้น มีจิตใจที่ เข้มแข็ง						
4.	การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย.....						
5.	การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ...						
6.	รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา.....						
7.	มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ว่องไว.....						
8.	มีความกระตือรือร้น.....						
9.	เป็นคนตรงต่อเวลา.....						
10.	มีความสุขุมเยือกเย็น.....						
11.	พูดจาไพเราะ ถ้อยคำสุภาพน่าฟัง.....						
12.	สุภาพอ่อนน้อมกับคนทั่วไป.....						
13.	ด้านคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติ งาน.....						
14.	มีความเสียสละ ถือประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน.....						
15.	มีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา.....						

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา	ระดับที่พึงประสงค์					ข้อนี้ สำหรับผู้ วิจัย กรอก
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
16.	เป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้เมื่อเกิดวิกฤต การณ์.....						
17.	มีความยุติธรรมและให้ความเสมอ ภาคกับผู้ร่วมงาน.....						
18.	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ ร่วมงานและผู้อื่น.....						
19.	เป็นคนที่มองโลกในแง่ดี.....						
	ด้านความเป็นผู้นำ						
20.	มีความสามารถในการจูงใจผู้ใต้ บังคับบัญชา.....						
21.	รู้จักใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไข สถานการณ์.....						
22.	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่.....						
23.	ดิชมผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสมกับ สถานที่และโอกาส.....						
24.	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์.....						
25.	สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี.....						
26.	มีจิตใจกว้างขวางสนับสนุนความก้าว หน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา.....						
27.	มีความกล้าในการตัดสินใจ.....						
28.	มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น ของตนต่อหน้าผู้อื่น.....						

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา	ระดับที่พึงประสงค์					ช่องนี้ สำหรับผู้ วิจัย กรอก
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
29.	ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ กับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม						
30.	สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น.....						
31.	ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยไมตรีจิต.....						
32.	ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้ร่วม งาน.....						
33.	ยกย่องผู้กระทำความดี.....						
34.	ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้ได้ บังคับบัญชา.....						
35.	มีอารมณ์แจ่มใส.....						
36.	เป็นผู้ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเสมอต้นเสมอ ปลาย.....						
	ด้านความรู้ความสามารถในการ ปฏิบัติงาน						
37.	มีเทคนิควิธีในการบริหารที่เหมาะสม.						
38.	มีความรู้ความสามารถในการวาง แผน.....						
39.	เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน.....						
40.	สามารถบริหารงานธุรกิจศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ.....						
41.	ประสบการณ์ทางการบริหารงาน ธุรกิจศึกษาสูง.....						

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา	ระดับที่พึงประสงค์					ช่องนี้ สำหรับผู้ วิจัย กรอก
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
42.	กระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบแก่ผู้ได้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสม.....						
43.	ใช้จิตวิทยาในการบริหารงานธุรกิจศึกษา.....						
44.	มีความรู้ด้านธุรกิจศึกษาดี.....						
45.	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา...						
46.	สามารถครองตน ครองคน และครองงาน.....						
47.	สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างมีหลักเกณฑ์ และปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ.....						
48.	นำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานฝ่ายธุรกิจศึกษา...						
49.	ความตั้งใจจริงในปฏิบัติงานในหน้าที่						
50.	เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการบริหารงานฝ่ายธุรกิจศึกษา						
51.	เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง.....						
52.	อุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่.....						
53.	เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของผู้อื่น.....						

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา	ระดับที่พึงประสงค์					ช่องนี้ สำหรับผู้ วิจัย กรอก
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
54.	เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน.....						
55.	มีความสามารถในการจัดการฝ่าย ธุรกิจศึกษา.....						
ด้านส่วนตัวและครอบครัว							
56.	มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี.....						
57.	มีชีวิตครอบครัวที่ราบรื่น.....						
58.	มีฐานะทางการเงินมั่นคง.....						
59.	รับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว...						
60.	มีความประพฤติดี.....						
61.	มีความเป็นอยู่เรียบง่าย.....						
62.	สามารถแยกเรื่องส่วนตัวและเรื่อง งานออกจากกันได้.....						
63.	แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ.....						
64.	เป็นคนที่ทันเหตุการณ์.....						

ตอนที่ 3

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา

คำชี้แจง กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา ที่ไม่ปรากฏในแบบสอบถามตอนที่ 2 ที่ท่านประสงค์อยากให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษามี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจศึกษา
1. ด้านบุคลิกภาพ
2. ด้านคุณธรรม
3. ด้านความเป็นผู้นำ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายธีระสิทธิ์ แสงขำ
วัน เดือน ปีเกิด	17 มีนาคม 2502
สถานที่เกิด	อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	226 หมู่ 4 ตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 87140
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2528 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาเกษตรศึกษา (เกษตรกลวิธาน) คณะเกษตรศาสตร์ บางพระ วิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง